

MAAKINTIÖ

ANTON KUNNAS

Opinnäytetyö 2024

**LAB-ammattikorkeakoulu
Muotoiluinstituutti
Valokuvaus / Medianomi**

Tiivistelmä

Tämä opinnäytetyö tutkii ja kyseenalaistaa urheilukuvan konventioita. Keskeisenä tutkimustuloksena todetaan urheilukuvan enimmäkseen pysyttelevän perinteisten tuotantotapojen raameissa. Menetelminä käytettiin diskurssianalyttistä lähestymistapaa, haastatteluita, sekä urheilukuvan tarkastelemista estetiikan näkökulmasta. Kuvallinen teos on tuotettu dokumentaarisen valokuvan keinoin keskiformaatin filmikameralla, tuottaen uudenlaista valokuvaa urheilusta.

Abstract

This thesis examines and questions the conventions of sports photography. As a key result of the study, it is stated that sports photography mostly remains within its traditional framework and production methods. The methods used were a discourse analytical approach, interviews, and examining sports photography from an aesthetic point of view. The photographic work has been produced by means of documentary photography with a medium format film camera, creating new kinds of photographs from sports.

1. Johdanto

- 1.1 Urheilutaustani
- 1.2 Aiheen valinta

2. Urheilu ja estetiikka

- 2.1 Huippuelämys
- 2.2 Urheilijan keho
- 2.3 Urheiluvarusteet
- 2.4 Kilpailu
- 2.5 Yksilöllisyys
- 2.6 Urheilun showbisnes
- 2.7 Urheilusankaruus ja suomalainen kansanestetiikka

3. Urheilukuva

- 3.1 Urheilu taiteessa
- 3.2 Urheilukuvaan erikoistuminen
- 3.3 Miten urheilua kuvataan
- 3.4 Urheilukuva mediassa
- 3.5 Dokumentointitarve
- 3.6 Skeittikuvauksen periaatteet
- 3.7 Uusia kuvakulmia
- 3.8 Kilpailu television kanssa
- 3.9 Olympialaiset
- 3.10 Maakiintiö ja urheilukuvan käsikirjoitus
- 3.11 Media rakentaa urheilusankareita
- 3.12 Urheilukuvan perinteen rikkominen

4. Prosessi

- 4.1 Lähtökohta
- 4.2 Aiheena urheilu
- 4.3 Kuvauskohteet
- 4.4 Projektin intentio
- 4.5 Kuvaussessiot
- 4.6 Kalusto
- 4.7 Urheilun arjen estetiikka
- 4.8 Projekti urheilukuvan kentällä
- 4.9 Editointi ja kuvienkäsittely
- 4.10 Teoksen viimeistely

5. Päätäntä

1.

JOHDANTO

”Missasitko tyttären ensimmäisen jalkapallomaalin tai pojan hienon lumilautahypyn? Kiinnostaako huippu-urheilun kuvaaminen? Oletko urheilukuvauksiakin tekevä ammattilainen, joka kaipaa lisää potkua kuviinsa?”

Näillä sanoilla alkaa takakansiteksti Vesa Koivusen kirjoittamassa, yksi ainoista suomalaisista urheiluvälökuvaukseen keskittyvissä kirjoissa, *Urheilukuvaus*. Heti ensimmäisestä lauseesta lähtien voimme todeta, kuinka urheilun kuvaamisessa suuntaamme kameraamme niin sanottuun huippuhetkeen, urheilusuorituksen kliimaksiin.

Aktiivisena kilpaurheilijana olen pohtinut paljon urheiluun liittyviä itsestänselvyyksiä. Itselle urheilusta on tullut paljon enemmän kuin vain kilpailujen voittamista ja palkintokaapin täyttämistä. Tämän takia urheilun viestintä tuntuu usein hyvin kärjistetyltä, kun lähinnä puhutaan siitä, kuka voitti tai miksi hävisimme.

Urheilun viestintä mediassa on muuttunut hyvin henkilökeskeiseksi, jolloin muutamasta superstarasta tehdään kansallisia urheilusankareita. Media saattaa antaa hyvin glorifioidun kuvan urheilusta, kun yksittäiset superstarat palkitaan urheilugaalan lavalla glamourin saattamana.

Itse urheilua kuvanneena valokuvaajana olen pohtinut, miksi suuntaamme kameramme lähes ainoastaan kilpailusuorituksiin. Urheilu on paljon enemmän, kuin vaativien suoritusten huippuhetket mitä yleensä näemme mediassa. Urheilijan arkeen kuuluu kurinalainen elämäntapa ja lukuisat toistot, mutta myös mitä kummallisimpia treeniolosuhteita ja virityksiä. Opinnäytetyössäni pohdin kilpaurheilua ja sen valokuvaamista. Keskustelen ja kyseenalaistan näkemämme urheilukuvaston luomisen käytäntöjä.

1.1 Urheilutaustani

Ensimmäiset muistoni yleisurheilun parissa löytyvät hyvin nuoresta iästä, kun isäni ensimmäisen kerran vei minut ja veljeni yleisurheilukentälle. Olin hyvin innoissani juoksemisesta, ja vesiesteen kuopan tutkimisesta. Muistan juosseeni kokonaiset neljä kierrosta radan ympäri, ja joka kierroksella hävisin hetkeksi tutkimaan takakaarteessa sijaitsevaa vesiesteen kuoppaa.

Vasta 10-vuotiaana aloitin yleisurheilun vanhempieni aloitteesta. Muistan heidän sanonneensa, että pitää olla jokin harrastus. Hyvin moni suomalainen on harrastanut yleisurheilua lapsuudessaan. Muistan hyvin ensimmäiset kilpailuni, kun äiti sanoi, että ei kannata olla liian korkeat odotukset. Samana iltana toin ylpeästi kotiin jonkun värisen mitalin äidille näytettäväksi. Se tuntui hyvältä.

Kipinä lajiin syntyi kuitenkin vasta varhaisessa teini-iässä. En sinänsä nauttinut urheilusta hirveästi, sillä en ole koskaan ollut urheilullisesti erityisen lahjakas. Monet ystäväni tuntuivat luonnollisesti olevan paljon minua nopeampia ja vahvempia. Muistan esimerkiksi koulun välitunnin jalkapallon tuntuvan minulle taakalta. Olen

kuitenkin aina ollut se perfektionistinen henkilö, joka tekee kaiken mitä käsketään kunnollisesti. Päästyäni varhaiseen teini-ikään, huomasin merkittäviä muutoksia kehossani, ja atleettinen kehitykseni muuttui hyvin nousujohteiseksi. Yleisurheilusta tulikin hauskaa, ja huomasin nopeasti olevani suhteellisen hyvä omassa ikäluokassani. Laji sopii minun kaltaiselleni perfektionistille. Uppouduin helposti oppimaan uusia motorisia taitoja kentällä.

Kun sain tietää olevani ikäisissäni Suomen kärjessä, sain huimasti motivaatiota treenaamiseen. Minusta oli tosi siistiä olla hyvä urheilussa. Sijoituin ensimmäisissä Nuorten SM kilpailuissa viidenneksi seiväshypyssä. Sen jälkeen aloin harjoittelemaan totisemmin, sillä halusin joku päivä tuoda kisoista mitalin kotiin.

Kaappi täyttyikin pikkuhiljaa mitaleista. Vielä oleellisempaa oli, että minulle alkoi pikkuhiljaa kasvamaan urheilijan identiteetti. Ystäväni tunsivat minut urheilijana. Lukioon päästyäni en paljon muuta tehnytkaan kuin urheilin. Siitä oli tullut elämäni. Kävin koulussa ja harjoittelin jopa kymmenen kertaa viikossa. Harjoittelemisesta tuli minun ensimmäinen prioriteettini, ja se meni lähes kaiken muun edelle. En siis hirveästi ehtinyt nähdä ystäviä. Rakastin kuitenkin tätä elämäntyyliä. Koin loistavani jossain asiassa, ja sain siitä paljon hyväksyntää ja itsevarmuutta. Minusta tehtiin useita lehtijuttuja, ja olin ainakin omalla paikkakunnalla tiedetty nuorukainen.

Saavutuksistani sen verran, olen suomen 143. viiden metrin ylittänyt seiväshyppääjä. Seiväshypyn ennätykseni on 522. Seitsemäntoista nuorten suomenmestaruusmitalin lisäksi, suurin urani saavutus on hopeaa Kalevan kisoissa. Tämän opinnäytetyön aihe on muovautunut vuosien ajan, oman urheilu-uran reflektoinnista ja Suomen yleisurheilumaaailman tarkkailemisesta. Olen itse elänyt urheilijan elämää, ja koen tietäväni siitä paljon. Urheilun kautta olen saanut lukuisia tuttuja, jotka luovat ison verkoston urheilijoita, valmentajia ja yleisurheilun muita taustahenkilöitä ja hahmoja.

Saavutukset ovat helppo tapa viestiä ihmisille omaa urheilullista tasoaan. Koen kuitenkin, että olen saanut urheilusta paljon muita asioita, mitä ei voida tuloksissa

mitata. Urheilussa kehittyy joitakin sellaisia mentaliteettiin liittyviä asioita, kuten psyykkistä vahvuutta ja työmoraalia. Tällä hetkellä minua voisi kutsua seiväshypyn harrastajaksi, enkä ota kilpailemista niin tavoitteellisesti.

Tästä tulee suurella todennäköisyydellä viimeinen kilpailukauteni. Haluan ottaa kaiken irti yleisurheilusta ennen kuin päätän urani. Tämä opinnäytetyön aikana haluan reflektoida ‘urheiluskeneä’, mitä se on minulle antanut, mutta myös katsoa sitä visuaalisen sekä kriittisen näkökulman kautta.

1.2 Aiheen valinta

Muistan olleeni hyvin innoissani, kun joku valokuvaaja kuvasi minut urheilukentällä. Se tuntui tosi hyvältä, varsinkin jos hän sattui saamaan ikuistettua minun ennätyshyppyni. Ylpeänä löysin kuvan sanomalehdestä tai netistä, ja pystyin sitten jakamaan kuvia sosiaalisessa mediassa.

Halusin kertoa tarinani taustoittaakseni omaa urheilijan identiteettiäni. Kun olen joskus ottanut urheilun hyvin totisesti, en kuitenkaan koe urheilua samalla tavalla enää tänä päivänä. Olen tässä viimeisen neljäntoista vuoden aikana ehtinyt pohtia urheilua monelta kantilta. Minusta on jopa aika huvittavaa, miten urheiluun suhtaudutaan niin totisesti, ja käytetään niin suuri osa ajastamme pieniin tulosparannuksiin. Nyt urheilu-urani loppupuolella haluaisin reflektoida omia ajatuksiani urheilusta, ja teen aiheesta opinnäytetyön. Valokuvaajana fokusoin urheilukuvastoon.

Opinnäytetyössäni kyseenalaistan urheilukuvauksen konventiota. Tässä valokuvaprojektissa haluan lähestyä urheilua epätavallisesta näkökulmasta. Haluan näyttää kaikkea kummallista, hauskaa ja ällöttävää mikä liittyy urheilemiseen. Aion kuvata outoja paikkoja, urheilijoiden takapihavirityksiä, treeniluolia ja palautumiskeskuksia. Urheiluun liittyy myös kummallisia laitteita ja toimenpiteitä. Haluan luoda kriittistä näkökulmaa urheiluun, ja kommentoida esimerkiksi urheilun

estetisointia. Näillä kuvilla paljastan sellaisia puolia, joita emme tavallisesti näe. Katson glorifioitujen tähtihetkien taakse, jolloin korostan omaa subjektiivista näkökulmaani urheilusta. Haluan tehdä kaikesta vähän ’höpön’ näköistä. Leikittelevien kuvien ja paljastavan valaistuksen kautta suorastaan pilkkaan omaa ja muiden urheilijoiden totista suhtautumista urheiluun.

Koen aiheeni itselleni hyvin tärkeäksi ja mieleiseksi. Tällä projektilla koen tekeväni jotain uniikkia. Pysin tekemään Suomen dokumentaarisen valokuvan kentälle merkittävän teoksen. Koen itse huumorin olevan minulle mieleinen lähtökohta. Katson yleisurheilun maailmaa vähän ulkopuolisesta perspektiivistä, ja kuvissani nauran ihmisten kummallisuuksille. Haluan näyttää urheilumaailmaa pilke silmäkulmassa.

2.

URHEILU JA ESTETIikka

Urheilu on laaja ilmiö ja jotta tämä opinnäytetyö pysyisi hallittujen raamien sisällä, rajaan urheilun tarkastelemisen asiantuntijuuteni mukaisesti pääosin omaan lajiini, yleisurheiluun. Pyrin katsomaan urheilua sen estetiikan kautta, joka on vahvasti kytköksissä tämän opinnäytetyön aiheeseen, eli urheilukuvaukseen.

2.1 Huippuelämys

Kirjassa *Arjen Estetiikka* Ossi Naukkarinen vertailee elämystä ja kokemusta. Naukkarinen kuvaa elämyksen olevan jotain voimakasta, vahvaa, intensiivistä, erikoista ja pysäyttävää (Naukkarinen 2011, 84). Yleisesti ottaen, ihmiset metsästävät aktiivisesti voimakkaita elämyksiä. Muun muassa sosiologi Gerhard Schulze puhuu elämisyhteiskunnasta, jossa pääasiallinen orientaatioväline on juuri elämysten hankkiminen. Elämän monotonisuus ja tylsistyminen pyritään estämään keinolla millä hyvänsä, kuten esimerkiksi matkailulla, huumeilla, viihteen suurkulutuksella, haastavalla uralla, tai urheilulla (Naukkarinen 2011, 87).

Kokemus sen sijaan voi Naukkarisen mukaan olla paljon huomaamattomampi ja vähemmän ravisteleva. Koemme koko ajan jotakin, eli kokemuksella voidaan käytännössä viitata arkiseen elämäämme. Varsinaisia elämyksiä saamme siis harvemmin (Naukkarinen 2011, 84).

Urheilu tarjoaa urheilijoille ja katsojilleen elämyksiä. Ajoittain huippuelämyksiä. Urheilukilpailun katsominen on itsessään hieno elämys. Kilpailun hyvä meininki saattaa viedä ihmisen tilaan, jossa hän unohtaa ulkopuolisen elämän. Urheilijat saavat suuria sponsorointisopimuksia ja juoksevat valtavilla stadioneilla. Tällaisen kuvan voimme ainakin saada mediasta.

Hyvin harva urheilija pääsee kuitenkaan koskaan arvokisoihin. Vaikka olisikin huippu-urheilija, arkielämä ei todellakaan näytä jatkuvalta huippuelämykseltä. Urheilijat elävät suoraan sanoen hyvin tylsää elämää. Urheilijan arki on kurinalaista elämäntyyliä, jossa säännöllinen elämänrytmi, ruokailu ja unirytmii hallitsevat päivän askareita. Puhumattakaan säännöllisestä harjoittelusta, mikä tietenkin on urheilijan arjen keskiössä. Tätä urheilija kokee päivittäin.

Naukkarinen pohtii kirjassaan elämyksen intensiivistä nyt-hetkeä, joka on verrattavissa urheilukilpailun elämyksen tuottamassa historiattomuuden ja tulvaisuudettomuuden tunteessa. Hetki voi olla niin mukaansa tempaava ja kiehtova, ettei ympärillä tunnu olevan mitään muuta. Tällaisten hetkien tavoittelemine on inhimillistä, ja epäilemättä ymmärrettävää toimintaa (Naukkarinen 2011, 112). Kirjassa *Taiteen ja urheilun kohtaamisia* Harri Heinonen kuvaa urheilun taikamaailmaa karnevaalin metaforalla. Karnevaalissa ei ole jakoa esiintyjien ja katsojien välillä, vaan karnevaalia elävät kaikki. Sen aikana ei tunnu olevan ulkopuolista elämää, jolloin maallisen ja arkisen maailman järjestys korvautuu villillä elämyksellisyydellä. Karnevaalin keholliselle ja yhteisölliselle luonteelle luonteenomaista on irvokas realismi, jossa ruumista ja lihaa liioitellaan, usein järjen ja hengen kustannuksella (Heinonen 2001, 16). Karnevaali on monella tapaa hyvä metafora urheilulle. Esimerkiksi urheilun materialismi kuormittaa samalla tavalla luontoa elämyksenhaluisuutemme takia.

Harri Heinosen mukaan urheilu on hyvää viihdettä, joka kulttuurituotteena eroaa ”puhtaasta” viihteestä siinä, että sillä on eräänlainen autenttinen tarinallinen status, toisin kuin postmodernin massakulttuurin teksteillä, jotka Heinosen mukaan kaikki ovat ikään kuin toistoa ja simulaatioita. Urheilun draama sijoittuu todellisuuteen, jossa oikeat ihmiset kamppailevat voitosta, jolloin he riskeeraavat loukkaantumisia ja tietysti mahdollisuuden hävitä. Vaikka jokainen kilpailu perustuukin saman perusasetelman toistoon, niin jokainen kilpailu on tietyissä määrin uniikki improvisaatio (Heinonen 2001, 17).

Urheilun seuraamisella, samoin kuin populaarikulttuurillakin on suhteellisen alhainen status kulttuurin muotona. Heinosen mukaan nämä nähdään kansan syvien rivien harrastuksina, joka ei vaadi kulttuurista kompetenssia. Urheilun seuraaminen ei vaadi juurikaan kulttuurisia tietoja tai taitoja, sillä yksinkertaisesti paras, nopein tai vahvin voittaa. Urheilun kielen, eli kamppailun voitosta on nähty muodostuvan universaali kieli, jota kaikki ymmärtävät. Osallistuessaan peliin joko kentän laidalta tai television ääreltä, urheilun seuraaminen tuottaa elämyksiä. Fanit kuvaavat elämyksiä jopa euforisiksi, jolloin tunne omasta itsestä voi hävitä, ajantaju hämärtyä tai maallisen elämän murheet unohtua. Tällaisia huippuelämyksiä voi olla vaikeaa kuvata sanallisesti (Heinonen 2001, 17).

2.2 Urheilijan keho

Yleisurheilussa, kuten muissakin urheilulajeissa, kaikki rakentuu urheilijoiden varaan. Yleisurheilijoita on monenlaisia. Urheilijat tietysti urheilevat eri tasoilla; mitä parempia tuloksia urheilija tekee, sitä korkeammalle tasolle hän nousee. Yleisurheilussa on hyvin arvostettu asia, jos urheilija kilpailee kansainvälisellä tasolla. Maajoukkue-tasolta löytyy vielä korkeampi taso; Team Finland. Nämä muutamat yleisurheilijat kilpailevat maailman arvostetuimmista titteleistä. He suorittavat näyttävimmät ihmisiä ja mediaa eniten kiinnostavimmat suoritukset, sekä vastaanottavat suurimmat tukirahat. Nämä ammattuurheilijat ovat esikuvia nuoremmille

urheilijoille. Ossi Naukkarisen mukaan ei ole liioiteltua sanoa, että urheilun alalla vallitsevan ajattelutavan mukaan kaikki muut, eli juniorit ja harrastelijat, ovat enemmän tai vähemmän puutteellisia ammattuurheilijoihin nähden (Naukkarinen 2011, 122–123). Yleisurheilu on lajina hyvin raaka. Koko lajin tarkoitus on parantaa omia tuloksiaan, joten sanonta ”tulos tai ulos” kuvastaa hyvin lajin luonnetta.

Eläisimme ihanteellisessa maailmassa, jos urheilijoiden ulkonäköä ei tarvitsisi sen enempää mieltiä. Olisi kuitenkin naiivia ajatella, että urheilijoiden ulkonäkö, olemus ja esteettinen habitus ei vaikuttaisi heidän suosionsa, ja miten heitä valokuvataan. Naukkarisen mukaan esimerkiksi jääkiekkoilijan olemus kertoo siitä, että voima, nopeus, fyysinen taitavuus ja suoraviivaisuus ovat ihanteellisia piirteitä (Naukkarinen 2011, 123).

Yleisurheilussa urheilijat voidaan karkeasti jakaa muutamaan kategoriaan; hyppääjin, heittäjiin, sekä lyhyen-, keskimatkan-, ja pitkän matkan juoksijoihin. Tyypillisesti lyhyen matkan juoksijat, eli 60, 100 ja 200 metrin juoksijat ovat lihaksikkaita, voimakkaita, reaktiivisia eli nopeita urheilijoita. Mitä pidempää matkaa henkilö juoksee, sitä tärkeämmäksi muuttuu juoksun taloudellisuus ja urheilijan kestävyys. Keskimatkan, eli 400, 800 ja 1600 metrin juoksijalle nopeuden lisäksi tärkeäksi ominaisuudeksi muuttuu nopeuskestävyys, ja ulkonäöstä päätellen he ovat selkeästi sprinttereitä hoikempia. Pitkän matkan, eli 3000 metrin ja siitä pidempien matkojen juoksijat, ovat usein hyvinkin laihoja ja jänteikkäitä, usein varsin pieniä juoksijoita suhteutettuna sprinttereihin. Juoksijan aerobinen kunto ja juoksun taloudellisuus muuttuu tärkeimmiksi ominaisuuksiksi, jonka takia lajiin valikoituu luonnollisesti kevyitä urheilijoita.

Hyppääjät sen sijaan ovat usein hyvin paljon sprinttereitä muistuttavia, sillä hyppylajeissa vaaditaan maksimaalista nopeutta. Kuitenkin keveys ja jäntevyys auttavat hyppääjää taistelemaan painovoimaa vastaan. Heittolajeissa urheilijan suhteellinen voima heittovälineen painoon nähden tulee olla mahdollisimman suuri, jolloin myös heittäjät itse ovat usein kookkaita ja leveäraajaisia, suoraan sanoen isoja urheilijoita. Urheilijat eri kategorioista ovat hyvin usein niin oman lajinsa näköisiä, että monelle yleisurheilua

seuranneelle henkilölle ei tuota suuria vaikeuksia arvata mitä lajia urheilija edustaa, pelkästään kehonrakennetta katsomalla.

Ihmisen keho on aina ollut kiinnostuksen kohde taiteessa. Urheilullinen keho vaikuttaa olevan taiteessa hyvin käytetty antiikin veistoksista tähän päivään asti. Adonistinen fyysisyys on lähes poikkeuksetta ollut ihmiskunnan tavoittelema kehonmalli, ei pelkästään sen esteettisen ulkonäön takia, mutta myös koska sellainen kehonmalli on vaikea saavuttaa. Se viestii kovaa fyysistä työtä ja psyykkistä vahvuutta, jotka ovat kulttuurisesti ihanteellisia piirteitä. Ei ole mikään ihme, että urheilijat ovat kiinnostavia kuvauksen kohteita, ja heitä hyödynnetään mainonnassa. Yleisurheilussa haastatteluja pyydetään usein lajin parhailta urheilijoilta, mutta välillä myös sanavalmiita tai ’hyvän’ näköisiä urheilijoita suositaan haastatteluihin ja juttuihin. Se, että urheilija näyttää hyvältä, saattaakin usein olla alkusyy hänen suosiolleen.

Kirjassa *Taiteen ja urheilun kohtaamisia* Kati Kivimäki ja Janne Koski vertaavat myyttistä taiteilijaa ja myyttistä urheilijaa. Myyttinen urheilija hahmottuu edustamaan fyysistä ja yhteisöllistä olemassaoloa. Hänen ponnistelunsa on katseittemme kohteena, ja hän toteuttaa olemassaoloaan suhteessa katsojiin ja muihin urheilijoihin. Urheilijan keho tarjoutuu tarkasteltavaksemme niin ulkoisesti kuin sisäisesti. Tulosten ja ennätysten rinnalla urheilijan lihakset ja luut - välilevyt, olkapäät, reisilihakset, nestevajaus ja veritankkaus - ovat Frigårdin mukaan urheilu-uutisten suolaa. Kaikessa lihallisuudessaan urheilija jää sieluttomaksi objektiksi, katseen tai teon kohteeksi (Kivimäki, Koski 2001, 4). Avaan taiteilijan näkökulmaa enemmän luvussa kolme.

2.3 Urheiluvarusteet

Urheilijan habitukseen kuuluu tietysti lajiin kuuluvat vaatteet ja varusteet, jotka korostavat vaikutelmaa urheilijan fyysisistä ominaisuuksista. Urheilijoiden kannalta, vaatteiden tulisi olla kevyitä, kestäviä,

mukavia, sekä ihoa myötäileviä mahdollisimman pienen ilmanvastuksen saavuttamiseksi. Varusteet ovat usein värikkäitä ja vauhdikkaita, joka tekee urheilijoista tämän päivän arkkityyppisen urheilijan näköisiä. Vaatetuksen ei ehkä ajattelisi olevan niin olennainen asia, mutta se määrittelee pitkälti urheilijan esteettisen ulkonäön. Ulkonäkö on merkittävä asia sen takia, että ei urheilua katsovat henkilöt pysty tuntemaan miltä urheilijan mielestä vaatteet tuntuvat, vaan nimenomaan he ainoastaan näkevät urheilijan. Urheiluvaatteen tuottavat siis urheilun estetiikkaa, joka on olennainen osa urheilun kuvaamista.

Monia ihmetyttää myös miksi miehet ja naiset pukeutuvat eri tavalla yleisurheilussa. Puheenaihe on erittäin arka. Monet urheilijat puolustavat vaatetustaan mukavuudella, kun taas jotkut valittavat vaatteinen vaikuttavan kehon esineellistämiseen. Vaatetus vaikuttaa myös urheilukuvaajien työhön, ja monesti kuvia rajataan tietoisesti. Aivan varmasti pukeutumisella on myös löydetty tulonäkökulma, sillä ulkonäkö vaikuttaa vahvasti urheilijan suosioon ja sen mukaan sponsorointisopimuksiin. Olisi hyvä asia käydä rehellinen keskustelu mitä pukeutumisella ja tietoisilla asuvalinnoilla haetaan.

Kuva 1: Niken suunnitteleamia vaatteita Yhdysvaltain olympiajoukkueelle. Kohua aiheuttaneessa naisten asussa on hyvin kapea alaosa.

2.4 Kilpailu

Lähes kaikkien mielestä yleisurheilun kiinnostavin asia on itse kilpailu. Siellä päästään näyttämään harjoittelun lopputulos ja kilpailemaan siitä, kuka on paras kussakin lajissa. Kilpailu on täynnä yllättäviä tilanteita, jännitystä, draamaa ja loukkaantumisia.

Kilpailun katseleminen on katsojalle esteettinen elämys, mutta itse kilpaileminen näyttää aivan erilaiselta urheilijan näkökulmasta. Urheilija tuntee tapahtumat omalla kehollaan ja itse asiassa saa ne tapahtumaan (Naukkarinen 2011, 126). Kilpaileminen on antanut itsellenikin lukuisia vahvoja muistoja, muun muassa siitä miltä minusta kilpailutilanteessa tuntui. Ossi Naukkarisen mukaan esteettisyys liittyy jo etymologiansa kautta ruumiillisaitillisin kokemuksiin, ja on selvää, että juuri *tuntuminen* on olennaista esteettisessä kokemuksessa. Kun kilpailu sujuu hyvin, se tuntuu hauskalta ja kokemuksesta tulee ruumiillisesti kokonaisvaltainen (Naukkarinen 2011, 127).

Yleisölle jää kilpailun katselu ja kuuntelu, ja suurin osa kansasta ei osallistu lajiin edes harrastelijana. Kenties juuri siinä muodostuu kansanestetiikkaa. Huippu-urheilu saattaa tarjota monille vähäistä samaistumispintaa. Niille katsojille, ketkä ovat itse harrastaneet urheilua, saattaa kokea vahvempaa eläytymistä tietäessään miltä urheilu tuntuu. Tällaiseen liikkumiseen eläytymisen kykyä kutsutaan joskus kinesteettiseksi empatiaksi. Se vaikuttaa vahvasti siihen, mitä arvostetaan. Kokeiltuaan itse jotain vaikeaa urheilulajia ja nähdessään toisen suorittavan sitä erityisen hyvin, herää melkein väistämättä arvostusta urheilijaa kohtaan (Naukkarinen 2011, 127).

Yleisurheilukilpailussa vallitsee asetelma, jossa urheilijat kilpailevat keskenään ja tekevät vaativia urheilusuorituksia. Tätä voisi kenties kutsua näyttämön aristokratiaksi. Urheilijat asetetaan etäisyyden päähän, katsottaviksi kohteiksi. Harri Heinonen kirjoittaa esseessään, että urheilua seuraavaa yleisöä eli penkkiurheilijoita ajatellaan usein passiivisina sohvaperunoina. Yleisö on kuitenkin läsnä tapahtumassa

ja sen tunnelmassa, jolloin yleisö tarkkailullaan merkityksellistää tapahtumia (Heinonen 2001, 16). Urheilijat asetetaan lukuisten ihmisten ja kameroiden arvioitaviksi, yleisölle ja medialle vapaaksi riistaksi. Siksi urheilun estetiikalla onkin paljon merkitystä.

Urheilun estetiikkaa voisi lähestyä hyvin monesta näkökulmasta. Tässä tutkimuksessa paneudun urheilukuvaan, eli siihen, miten urheilua näytetään valokuvan keinoin. Tulokulmani keskittyy enimmäkseen kriittiseen näkökulmaan urheilijoiden representaatiosta mediassa. Tällöin esteettisiä arvioita tekevät pitkälti katselijat ja urheilua seuraavat ihmiset. Opinnäytetyöni teososassa keskityn puolestani tuottamaan erilaisia urheilukuvia huippusuoritusten ‘takaa’.

2.5 Yksilöllisyys

Naukkarinen kuvaa yksilöllisyyttä poikkeuksellisuutena. Kyseessä ei ole kuka tahansa yksinäinen harrastelija vaan jotakin erikoista. Esteettisen arvomaailmaan näkökulmasta yksilöllisyys liittyy taiteessa ja muussa esteettisessä kulttuurissa ylläpidettyyn originaliteettiin, luovuuden ja huippukokemusten perinteeseen. Erityisesti romantiikasta eteenpäin luovuus, innovatiivisuus ja omaperäisyys ovat olleet esteettisen kulttuurin kulmakiviä, joille on rakennettu muun muassa avant garde-ideologiaa. Urheilussa huippusuoritukset nostetaan arjen yläpuolelle, ja lähes poikkeuksetta juuri niistä uutisoidaan. Huippusuoritukset ovat erittäin vaikeita, tyyliteltyjä ja hallittuja suorituksia, ja on selvää, ettei moni niihin pysty. Silloin kyse ei missään tapauksessa ole tavallisuudesta (Naukkarinen 2011, 109).

Markkinoinnin ja yrityssponsorointien vaatimukset nykyurheilussa ovat johtaneet siihen, että urheilijoiden on mentävä entistä pidemmälle kuin pelkästään omistautuduttava lajilleen. Ollakseen menestyvä nykyajan urheilutähti on urheilusuoritusten lisäksi oltava erilainen ja näkyvä. Kehon lisävarusteet, kuten korut, meikit ja tatuoinnit, rakentavat urheilijoille medioita kiinnostavia identiteettejä. Urheilija voi luoda omaa imagoaan erottuakseen muista kilpailijoista, joka tuo hänelle mainetta,

suosiota ja uusia sponoreita (Wombell 2000, Identity). Voimme siis todeta urheilumaailman estetisoituvan, kun urheilijoiden ulkonäkö ja persoonallisuus, sekä komea urheilukenttä muuttuu tärkeäksi elementiksi suoritusten lisäksi.

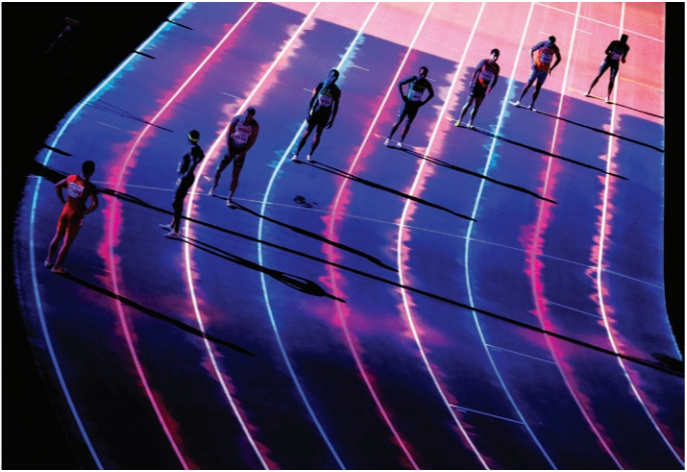
Tämä saattaa vaikuttaa siihen, miten lähestymme urheilua, ja jopa omaa urheilemistamme. Jos arvioidaan kaikkea sen mukaan, miltä se etäisyyden päästä näyttää, voimme kysyä, kenen katsetta mikäkin urheilu halutaan saada tyydyttämään. Naukkarinen pohtii kirjassaan, olemmeko urheilunkin osalta päätyneet speaktaakkeliyhteiskuntaan, jota tarkastellaan etäältä osallistumatta sen muotoutumiseen. Naukkarisen mukaan esimerkiksi Olympialaisia seuratessa vastaus tuntuu olevan ”kyllä” (Naukkarinen 2011, 113).

2.6 Urheilun showbisnes

Naukkarinen kirjoittaa kirjassaan *Arjen estetiikka* Teijo Pyykkösen pohdiskelusta urheilun tulevaisuudesta. Pyykkönen pohtii, alkaako yleisö kaivata urheilulta yhä enemmän taiteen kaltaisia piirteitä, jossa urheilu muuttuu tulkinnalliseksi ja älyllisesti vaativammaksi, koska pelkkä kilpailemisen viihteellisyys ei enää riittäisi (Naukkarinen 2011, 116). Idea on kiinnostava muutamasta syystä. Urheilu nähdään usein hyvin helppona kulttuurisena kulutustuotteena, ja sen kuluttajat matalakulttuurisina passiivisina kuluttajina. On kuitenkin olemassa monia tulkinnanvaraisia urheilulajeja, jossa voittaja määritellään suorituksen esteettisyyden kautta, kuten esimerkiksi telinevoimistelussa tai kaunoluistelussa. Yleisurheilun lajien perusidea on muuttunut hyvin vähän ajan saatossa, sillä lajissa edelleen kilpaillaan perusominaisuuksien mittaamisesta; kuka heittää pisimmälle, kuka hyppää korkeimmalle, kuka on nopein. Muutokset itse lajin luonteessa ovat hyvin hitaita, mutta laji muuttuu yhä enemmän katsojia stimuloivammaksi. Se on ainakin selvää, että urheilusta on tullut ‘showbisnestä’.

Urheilijat itsessään ovat esteettisiä kohteita. Naukkarinen pohtii kirjassaan, että urheilutapahtumat saattavat tulevaisuudessa muistuttaa yhä enemmän mainosten puolifiktiivistä maailmaa, jossa merkitysulottuvuuksia joutuu pohtimaan paljon enemmän kuin esimerkiksi perinteisessä keihäskilpailussa. Vaikka urheilu ei siihen suuntaan taipuisikaan, osa ihmisistä suhtautuu urheiluun suurin piirtein näin. Osa selityksestä voisi löytyä mainosmaailmasta, joka luo vahvoja mielikuvia ja vaikuttaa selkeästi käsityksiin minkälaista urheilu on (Naukkarinen 2011, 116). Tai ehkä urheilu onkin jo taipumassa fiktiiviseen suuntaan.

Dohan 2019 yleisurheilun maailmanmestaruuskilpailut ovat monella tavalla herkullinen tarkastelun kohde. Fiktiivisen maailman rakentumisen kannalta Dohan kilpailun pikamatkojen urheilijaesittelyt muistuttivatkin enemmän satumaailmaa kuin urheilukilpailua. Esittelyssä käytettiin valoeffektejä ja musiikkia ennennäkemättömällä tavalla. Stadion pimennettiin kokonaan, ja juoksurataan heijastettiin kuvioita, jotka saivat juoksuradat näyttämään leijuvalta portaalilta, jonka jälkeen projisoitiin valtavia valokuvia juoksijoista sekä heidän nimistään juoksurataan jopa sadan metrin kokoisiksi.

Kuva 2: Valoeffektejä Dohan 2019 maailmanmestaruuskilpailuista.

Dohassa lämpötilat nousivat kilpailujen aikana noin neljäänkymmeneen asteeseen. Siitä urheilijoiden ei kuitenkaan tarvinnut huolia, sillä koko ulkostadion oli ilmastoitu, ja siellä oli mukavat kaksikymmentäviisi astetta. Dohan stadion on vain yksi esimerkki, sillä jokaisiin olympiakilpailuihin rakennetaan uusia stadioneita, urheilukenttiä ja halleja. Nämä rakennukset ovat tietysti usein upeita, arkkitehtuurisia mestariteoksia, ja sen mukaan myös tärkeää kulttuurista perimää. Tulisi kuitenkin miettiä, minkälaisia päästöjä tai muita haittoja aiheutamme stadionien ja urheilijakylien rakentamisessa yksiä kilpailuja varten. Esimerkiksi Rion Olympialaisten aikana raivattiin suuria slummeja pois tieltä, jotta saatiin tilaa urheilukentille. Sitä paitsi monet Olympialaisia varten rakennettuja kompleksit seisovat tänä päivänä tyhjillään käyttämättömänä. Kirjassa Sportscape puhutaan näiden rakennuksien suuremmasta pelisuunnitelmasta. Urheilu ja arkkitehtuuri voivat luoda kaupungeille uutta identiteettiä, joka osoittaa vaurautta, luottamusta ja tulevaisuutta (Wombell 2000, Strange buildings)

Kuva 3: Dohan Khalifan ulkostadionin ilmastointilaitteet.

Muun muassa aikaisempien terrori-iskujen takia, olympiakyliin ei voi enää vapaasti kävellä sisään tai ulos. Nykyaikaisia kyliä ympäröivät korkeat aidat, monikerrokset tarkastuspisteet, ja aseistetut vartijat. Suuret urheilutähdet ovat yhä vähemmän tavallisten ihmisten, toimittajien ja valokuvaajien ulottuvilla. Nykyajan trendi on myös hallita tarinaa, valvoa pääsyä lavastettuihin lehdistötilaisuuksiin ja hallita kuvaa ja brändiä mahdollisimman pitkälle (Wombell 2000, 14).

Moderni urheilustadioni on enemmän kuin paikka urheilun katseluun, se on myös tausta kameroille, televisioille ja valokuvaajille. Se on lava, jossa yleisö, media, markkiointi ja yrityssponsorointi kohtaavat yhteen. Stadion yhdistää nämä luodakseen urheilun speaktaakkelin. Stadion on myös röyhkeä ilmaus rikkaudesta ja vallasta, tarkoitettu kansan, kaupungin tai seuran varauden symboliksi, mutta samalla modernin urheilun voiman symboliksi (Wombell 2000, 14). Nykyaikaisten urheilustadionien megalomaaniset mitat tarjoavat kiinnostavaa kontrastia urheilijan arjen todellisuudelle.

Yleisö toimii myös kaupallisen vallan välineenä. Urheilusta tuli vähemmän ilmeinen poliittisen vallan areena Neuvostoliiton romahtamisen jälkeen - vaikka esimerkiksi Kiina edelleen pelaa sellasta peliä - mutta yhä selvemmin siitä on tullut rahan vallan vektori. Markkinoiden voima hallitsee urheilua yhä enemmän. Tämä saavuttaa äärimäisen ilmeensä moottoriurheilussa, jossa pyörii isoja rahoja. Tämän tekee selväksi esimerkiksi kypärävalokuvat, josta voidaan todeta kypärä hyväksi mainostauluksi (Wombell 2000, 14). Sitä ei tule ajatelleeksi, mutta urheilusta on tullut valtava työllistäjä, areenoiden rakennusprojekteista muihin taustajoukkoihin. Urheilussa pyörii valtavia rahamääriä, mutta yleensä vain murto-osa tästä rahasta päätyy urheilijoille.

2.7 Urheilusankaruus ja suomalainen kansanestetiikka

Urheilusankaruus kuuluu myyttiseen ja ja sankarilliseen suomalaisuuteen. Urheilu on väistämättä iso osa kulttuuriamme ja rakentaa kansallisidentiteettiämme. Urheilutähdet nähdään esikuvina, ja ihmiset yhdessä median kanssa rakentavat heistä kansallissankareita.

Vaikka vaatevalmistajien logot yleensä näkyvät paremmin kuin kansalliset liput, kansallisuudella on edelleen merkittävä rooli urheilussa. Osallistuminen ja etenkin

mitalien voittaminen suurissa urheilutapahtumissa on kaikkien maiden mielestä tärkeä mahdollisuus esitellä kansalaistensa urheilukykyä. Tämä on erityisen tärkeää kehitysmaille, jotka hyödyntävät urheilua luodakseen mailleen moderna kansainvälistä identiteettiä. Valokuvat urheilijoista juhlimassa kansallislippuunsa pukeutuneena, ovat tarkoitettu sekä kotimaiseen että kansainväliseen kulutukseen. Tietäen, että kamerat seuraavat voittajaa, urheilijat antavat kotifaneilleen mahdollisuuden juhlia kansakunnan voittoa ja samalla hyödyntää tilaisuutta tuoda kansalliset värit maailman tiedotusvälineiden eteen ja mainostaa maataan tasavertaisina kilpailijoina kansainvälisellä näyttämöllä (Wombell 2000, Flags).

Valokuvaajat ovat tietysti paikalla ikuistaakseen näitä poliittisia ylistyksiä. Voittajien lippuverhoilu isänmaallisuus: Pienet kansakunnat kertovat olemassaolostaan maailmalle, kun taas suuremmat kansakunnat esittelevät väistämättömiä voittojaan. (Wombell 2000, 13). Palaamme valokuvan rooliin myöhemmin tämän tutkimuksen aikana.

Ossi Naukkarinen puhuu kirjassaan jääkiekon hyvin ominaisesta kansanestetiikasta. Fanaattisimpien fanien mielestä jääkiekon maajoukkueeseen tuntuu tiivistyvän kaikki, mikä Suomessa on hyvää (Naukkarinen 2011, 132). Usein maajoukkue saa monien mielestä kansallisuuden tuntumaan verevältä ja antaa muuten melko abstraktin oloiselle asialle konkreettisen edustajan, josta voi menestyksen hetkillä nauttia ja tappioiden jälkeen surra yhdessä. Tällaisina hetkinä kansanlaji kääntyy kansallislajiksi (Naukkarinen 2011, 137). Naukkarinen muistuttaa kuitenkin, että jääkiekko ei yksin riitä kattavaksi suomalaisuuden paljastajaksi, sillä monia muita ilmiöitä tulisi myös ottaa huomioon. Urheilu on kuitenkin hyvä reitti kansan pariin, ja jääkiekon sekä muiden lajien voidaan katsoa luovan suomalaisuutta ja ylläpitävän sitä.

Harri Heinonen pohtii tekstissään intuitiivista käsitystämme yleisöstä ja faneista. Hän pohtii tunnusmerkkien jakavan samanlaisuuksia heimomerkkien kanssa, sillä ne liittävät ihmisiä yhteen ja toimivat kuten toteemi primitiivisille heimoille. Urheilun seuraaminenkaan ei ole ainoastaan valmiiksi tuotettujen

merkitysten passiivista kulutusta, vaan pikemminkin penkkiurheilijat tulisi nähdä aktiivisina kulttuurisen merkitysten käyttäjinä, faneina (Heinonen 2001, 16-17).

Kansallislippujen värittämä kannustaminen pätee myös yleisurheilussa, mutta kannustus keskittyy yleensä yksittäisiin urheilijoihin, jolloin siitä tulee yksilökeskeisempää ja ei ehkä ihan yhtä fanaattisen isänmaallista kuin jääkiekossa. Urheilun estetiikka ylittää kansallisuusrajoja, koska säännöt, varusteet ja hallit ovat lähestulkoon samanlaisia maasta toiseen. Urheilusankarit, ovat sen sijaan kansallisia sankareita, ja heidän saavutuksensa liitetään vahvasti maiden kulttuuriperintöön. Yleisurheilu keskittyy nimenomaan poikkeuksellisiin yksilöihin, ja rakentaa yksittäisiä kansallisia urheilusankareita.

Kuva 4: Kenties kaikkien aikojen suomalainen urheilusankari; kestävyysjuoksija Paavo Nurmi.

3.

URHEILUKUVA

”Taidetta ja urheilua pidetään arkipuheessa kahtena vastakkaisena inhimillisenä toimintana. Tässä vastakkaisuudessa kiteytyy länsimaiseen kulttuuriin syvälle juurtunut uskonnollinen ja filosofinen käsitys sielusta ja ruumiista, hengestä ja lihasta, erillisinä ja jopa vastakohtaisina ihmiselämän elementteinä.” (Kivimäki, Koski 2001, 3).

3.1 Urheilu taiteessa

Performanssien ja kehotaiteen kautta myyttinen taiteilija on kuitenkin saanut ruumiin, ja subjekti-objekti-asetelma on alituisen liikkeen ja uudelleenmäärittelyn kohteena. Taiteentekemisessä huomio suunnataan prosessiin, ja toisinaan voidaankin todeta, että nykytaide toteutuu ainutkertaisena tekona ja suorituksena, jota keräännyttään seuraamaan kuin urheilua ikään, ja jonka tulos tallennetaan

ääninauhoin, videoin ja kirjoituksena. Vastaavasti urheilijalle on alkanut muotoutumaan sielu ja minuus, jota hoidetaan ja jonka ymmärretään vaikuttavan vahvasti urheilijan suorituksiin (Kivimäki, Koski 2001, 4–5). Modernismin ajanjakso on muokannut liikunnan harrastamisen sosiaalisia merkityksiä. Kun teollisuudessa koneet korvasivat ihmisruumiin tehtäviä, alkoi fyysisestä liikkumisesta tulla työn ja elannon hankkimisen sijasta vapaaehtoista, omaa hyvinvointia ja elämänlaatua edistävää toimintaa. Fyysisesti helpossa hyvinvointielämässä urheilu, liikunta ja jopa ruumiillinen työ nähdään nyt etuoikeutena. Kati Kivimäen mukaan ennen länsimailman teollistumista kalpea iho ja sirot jäsenet erottivat yläluokan raskaasta ulkotyöstä tekevästä rahvaasta. Nykyään ulkoilmaelämän ruskettama iho ja liikunnan ansiosta fyysisesti kehittynyt vartalo viestivät vapaa-ajasta ja ovat etuoikeutettuun asemaan viittaavia ihanteita (Kivimäki, Koski 2001, 6).

Urheilun edistäminen alkoi kansallisideologioihin liittyvänä, ja varsinkin kansallissosialismin piirissä urheilullinen keho sai tehtäväkseen edustaa virallista ihanneihmistä (Kivimäki, Koski 2001, 7). Ruumiillisuus, ihmiskuva ja fyysinen liike ovat kuitenkin olleet taiteen peruselementtejä jo vuosituhansien ajan. Kulloistenkin aikakausien esteettisten ihanteiden mukaisia ihmiskuvia on käytetty ylevien ajatusten, myyttien, magian ja moraliteettien kuvalliseen ilmaisemiseen. Vaikka ihmiskuvauksen kirjalliset merkitykset ovat muuttuneet, on ihmisvartalo kankaalla, pronssissa, valokuvana, hologrammina tai videona edelleen vaikuttavampi ja edelleen käytetympi aihe kuin moni muu (Kivimäki, Koski 2001, 7). Taidevalokuvaajat eivät todennäköisesti pitäisi urheilukuvaa taiteena, mutta voimme ainakin kategorisoida sen jonkin sortin luovana tekemisenä. Urheilukuvassa yhdistyy urheilu ja luova tekeminen mielenkiintoisella tavalla.

Onhan ihmisen keho kaunis, ja onkin varsin ymmärrettävää miksi kehon on aina ollut taiteen ja myös valokuvan aiheena. Keho toimii myös kaupallisena välineenä. Terveyttä, nuoruutta, kauneutta ja tehokkuutta ihannoivassa kulttuurissa atleettinen vartalo on luonnollistettu ihanteellisimmaksi ruumistyyppiksi. Kaunis keho on läpikotaisin kaupallistettu. Sitä myydään ja sillä

myydään enemmän kuin koskaan aiemmin (Kaila 2001, 31). Tähän tutkimuseen sain suurta inspiraatiota Juha Suonpään kirjasta *Petokuvan raadollisuus*, joka on diskurssianalyttinen tutkimus suomalaisen luonnon ja petojen valokuvaamisesta. Urheilun kuvaaminen muistuttaa kummallisen paljon petokuvausta, jossa yleensä pitkäputkinen ’liiviäijä’ seisoo sallitulla paikalla kentänreunalla, koittaen parhaansa vangita visuaalisesti miellyttäviä valokuvia kohteestaan. Tässä luvussa käsittelen urheilijoiden representaatiota mediassa, sillä urheilukuva on historian aikana liikkunut käsi kädessä journalismin kanssa.

3.2 Urheilukuvaan erikoistuminen

Urheilu on harvoin houkutellut itsetietoisia taidevalokuvaajia. Ala on käytännössä aina ollut toimittajien hallussa; miesten, joiden tehtävänä on toimittaa vaadittu kuva tiettyyn aikaan mennessä (Barnes 2000, 7). Monen toimittajankaan mielestä urheilun kuvaaminen ei ole kovin mieluista. Tässä kappaleessa tarkastelen urheilukuvan historiaa, eli sitä milloin kuvaajat ovat alkaneet erikoistua juuri urheilun valokuvaamiseen.

1900-luvun alussa, harvat urheilulajeista joita nyt näemme valtavirran urheilulajeina, olivat todella vakiintuneet. Lajit, joista myöhemmin on kasvanut maalanlaajuisia miljardien speaktaakkeleita, olivat paljon lähempänä sääntelemättömiä kenttäharrastuksia. Urheilulla itsessään ei ollut kehittynyt vakiintuneita sääntöjä, eivätkä myöskään valokuvaajat olleet kehittäneet sääntöjä lajien tallentamiseen (Wombell 2000, Endurance).

Toimintakuvat olivat harvinaisia käytettävissä olevien filmien hitaiden nopeuksien takia. Valokuvaajat perivät sen ajan konventioita, ja kuvasivat muun muassa klassisia muotokuvia urheilijoista. Näihin kuului esimerkiksi perinteisten urheililajien edustajia, kuten nyrkkeilijä asennossa nyrkit ylhäällä, tai ratsastaja poseerattuna hevosen päällä (Wombell 2000, Backdrop).

Urheilu oli pääosin miesten harrastus, ja vuoden 1908 olympialaisiin osallistui vain 36 naista 2035 kilpailijasta. Naisten osallistuminen rajoittui esteettisesti hienompina pidettyihin lajeihin, kuten voimisteluun. Tasapaino- ja ryhtitaidot nähtiin feminiinisinä ominaisuuksina, kun taas voima ja kestävyys olivat miesten ominaisuuksia. Naisten odotettiin kaunistavan Olympialaisten esteettistä ulkonäköä, kun taas kilpailujen voittaminen jätettiin miehille (Wombell 2000, Grace). Johanna Frigårdin mukaan osasyynä miesten urheilun arvioinnin muuttumiseen esteettisestä enemmän suorituskeskeiseksi oli naisten lisääntynyt urheilu. Sukupuolten välisen eron säilymisestä pidettiin kuitenkin huolta, ja urheilussa esitettiin erilaisia kriteereitä eri sukupuolille. Tällöin kauneus toimi naisellisuuden merkinä (Frigård 2001, 10).

Urheilukuva teki murroksen Suomessa Tukholman olympialaisten yhteydessä 1912. Kuitenkin vasta 1920-luvulla urheilukuvat tulivat vakituisemmin lehtiin, samana aikana kun muukin uutiskuvaus laajeni (Runeberg 1985, 14). Akseli Neittamo nähtiin vakituisesti urheilukilpailuissa, ja häntä pidettiin aikansa parhaana urheilukuvaajana. Joskus sattuiikin niin, että 100-metrin juoksun voittaja ratkaistiin Neittamon ottaman kuvan perustella (Runeberg 1985, 18). Neittamon aloittama urheilukuvauksen perinne jatkui ja sai paljon palstatilaa lehdissä. Urheilukuvat 1920-luvulta ovat monessa suhteessa yksinkertaisia suoria valokuvia, ja usein tuntuu että kuvissa selkeästi puuttuu valokuvaajien kekselijäisyyttä. Yritystä kuitenkin oli, ja pikkuhiljaa kuvaajat alkoivat etsiä omaperäisempiä kuvakulmia. Oikeastaan nyrkkeily oli ainoa urheilulaji joka päästi kuvaajat niin lähelle, että teleobjektiivia tai laajaa kuvan rajaamista ei tarvittu. Draama näkyi suoraan kameran edessä.

Berliinin olympialaiset vuonna 1936 olivat ensimmäiset järjestelmällisesti kuvatut arvokilpailut valokuvan ja liikkuvan kuvan keinoin. Saksan hallituksen tarkoituksena oli edistää visuaalisesti heidän näkemystään arjalaisrodusta kaikkia muita yliverlaisena. Valokuvauksella oli tärkeä rooli levittää myönteistä näkemystä uudesta yhteiskuntajärjestyksestä. Vaikka kisojen aikana tapahtui paljon Saksan hallituksen painostamaa syrjintää juutalaisia

ja tummaihoisia kohtaan, valokuvaajat eivät voineet sivuttaa muun muassa yhdysvaltalaisen Jesse Owens:in neljän olympiakullan saavutuksia (Wombell 2000, Race).

Kuva 5: Näyttävää Nazi-propagandaa Berliinin 1936 olympialaisten aikana.

Helposti kopioitavissa olevalla valokuvalla oli tärkeä rooli urheilun popularisoinnissa. Toisen maailmansodan jälkeiseen aikaan valokuvaus oli vakiinnuttanut asemansa painetuissa julkaisuissa, ja siten tullut lähes kaikkien saataville. Urheiluvalokuvasta alkoi tulla pääasiallinen väline visualisoida urheilua. Kirjassa *Ammatti: Lehtikuvaaja - Väләhdьksiä suomalaisen lehtikuvaajan työstä 1920-luvulta 1960-luvun lopulle* jaetaan varhaisimmin käyttämät uutiskuvat kolmeen tyyppiin. Uutisnälän herättivät sotakuvat, jotka myös toimivat propagandakuvaston mahdollistajana. Kamerasta tuli epäkohtien paljastaja, ja valokuvaa käytettiin yhteiskuntakriittisenä välineenä. Lehdistöä ajankohtaistava aihepiiri oli myös urheilu (Runeberg 1985). Urheilun uutisoinnin tärkeyteen nousee edelleen tänä päivänä nopeus, jonka takia livelähetykset ovatkin niin suosittuja.

Television sapuminen 1900-luvun puolivälissä veti katsojat pois paikallisten joukkueiden katsomoista. 1960-luvulta eteenpäin urheilu kehittyi paljon monimutkaisemmaksi. Televisio tarjosi aiemin kuvittelemattoman pääsyn urheiluun kaikkialla maailmassa, ja urheilusta alkoi tulla yhä ammattimaisempaa. Urheilu oppi markkinoimaan itseään ja tähtiään, eli tuotteita myytiin aina paremmin. Urheilun huipputähdistä tuli maailman nimiä, jotka houkuttelivat mainostajia ja poliitikkoja korkean julkisen profiilinsa takia (Wombell 2000, Politics).

Televisiolähetykset tarkoittivat sitä, että miljoonat ihmiset ympäri maailmaa saattoivat seurata urheilua suorina lähetyksinä, ja olympialaisten kaltaisista tapahtumista tuli maailmanlaajuisia speaktaakkeleita. Nämä toimivat näyttämöinä suurille poliittisille eleille, ja poliitikot näkivät tämän propagandapotentialin. Urheilutapahtumista tuli toinen osa kapitalismin ja kommunismin välistä taistelulenttää. Urheilussa menestyminen tulkittiin menestyksekkäämmän poliittisen järjetyksen tuloksena, joten olympiamitalitaulukon kärkisijoista oli taisteltava. Toinen tapa osoittaa sosiaalisen järjestelmän menestys oli avajaisseremonian monimutkaisuus. Tuhansien ihmisten järjestäminen tarkkoihin malleihin oli tavallaan olympialaisten epävirallinen laji. Muodostelmat osoittivat kykyä organisoida ihmisiä, ja antavat voimakkaita visuaalisia kannanottoja. Nämä muodostelmat olivat pääasiassa suunniteltuja valokuvaajien ja TV-kameramiehien kuvaamiseen, ja sen jälkeen maailmanlaajuiseen levittämiseen (Wombell 2000, Formation).

Helsingin Olympialaisten 1952 kynnyksellä lehtikuvaajat päättivät varsin laajamittaisesta yhteishankkeesta. Perustettiin Olympia Kuva oy, jonka tarkoituksena oli hoitaa kilpailujen kuvaukset lähes yksinoikeudella (Runeberg 1985, 102). Kuvaan perustuvaa taittoa alkaa Helsingin Sanomissa näkyä vasta Olympialaisten näyttävissä ja suurkuvaisissa raportoinneissa (Runeberg 1985, 48). Salamakuvaaja Nasa oli ainoa kuka onnistui ottamaan onnistuneen kuvan Paavo Nurmen sytyttäessä olympiatulen Helsingin Olympialaisissa (Runeberg 1985, 105).

Kuva 6: Paavo Nurmi sytyttämässä olympiatulen Helsingin olympialaisissa 1952.

Erikoislehdet alkoivat käsittelemään yksittäisiä aiheita kuten urheilua. Valokuvaajat pääsivät itsekkin erikoistumaan. Syntyi ajatus urheilukuvauksesta erillisenä genrenä. Uusi urheilutähtien ryhmä nousi esiin, ja valokuvaajat löysivät tavan korostaa heidän yksilöllisyyttään esiin urheilukuplasta. Urheilutähdet oppivat myös, että korkea julkisuus voisi merkittävästi lisätä heidän potentiaaliaan asaita rahaa, ja tapa saavuttaa se oli kasvavan median kautta. Modernit urheilutähdet liittyivät mediajulkisten maailmaan (Wombell 2000, The modern sports star).

1980-luvulta eteenpäin urheilusta on tullut hallitseva tekijä maailman kulttuurissa. Siitä on väistämättä tullut suurta bisnestä, ja kaupallisuus on osa modernia urheilukuvaa. Urheilun yleistyessä, yhä enemmän urheilukuvia käytetään journalismin ulkopuolella, erityisesti mainonnassa.

3.3 Miten urheilua kuvataan

Halusin selvittää, miten urheilua tulisi kuvata alan ammattilaisten mukaan. Aloitin asian selvittämisen lukemalla kirjan *Urheilukuvaus*, kenties ainoa suomalainen ohjekirja joka keskittyy nimenomaan urheilun valokuvaamiseen. Kirja on Vesa Koivusen kirjoittama, ja häntä voisi kutsua yhdeksi Suomen urheilukuvaajakoriksi. Koivunen puhuu kirjassaan paljon teknisistä asetuksista, joka saa kirjan tuntumaan enemmän harrastajille suunnatulta. Kirjasta tulee hiukan kliseisen valokuvaoppaan fiilis, kun siellä usein mainitaan lasten tai loman ikuistaminen. Kirja keskittyy enimmäkseen urheilusuorituksen dokumentointiin (Koivunen 2013).

Urheilussa tarkoitus on kilpailla siitä, kuka on paras. Koska urheilun taso maailmassa on fyysisesti erittäin korkeatasoista, arvokilpailujen voittoon vaaditaan lähes epäinhimillisiä suorituksia. Urheilukilpailun keskiössä onkin nimeomaan urheilusuoritukset, ja media haluaa viestiä kuka tekee parhaat suoritukset. Urheilukuvaajat vastaavat journalistiseen tarpeeseen, ja sen takia myös urheilua kuvaavat valokuvaajat keskittyvät kuvaamaan lähes pelkästään urheilusuorituksia.

Urheilukuvan genre on onnistunut luomaan, tai ehkä pikemminkin olosuhteiden takia päätynyt, luonteenmaiseen estetiikkaan. Koko viimeisen vuosisadan ajan valokuvaajat ovat pyrkineet löytämään tapoja päästä toiminnan ytimeen dokumentoimaan urheilusuoritusta. Teleobjektiivin auttoi ratkaisemaan tämän ongelman, ja tähän päivään asti yksi modernin urheilukuvan tunnusmerkeistä onkin juuri se, että valokuvaaja pystyy kuvaamaan kaukaa hyvin tiukasti rajattuja teräviä lähikuvia urheilusuorituksista (Wombell 2000, Telephoto).

Kuva 7: Carl Lewis Barcelonan 1992 olympialaisissa, tyypillinen teleobjektiivilla otettu valokuva pituushypyssä.

Vesa Koivunen sanoo kirjassaan, että urheilukuvaajat toimivat nykyään ”maailman parhailla välineillä” (Koivunen 2013, 16). Tällä hän viittaa ammattilaisten käyttämiin digitaalisiin järjestelmäkameroihin, sekä suurella aukolla varustettuihin teleobjektiiveihin. Digitaalisen valokuvan maailmassa, teleobjektiivit kuuluvat kalliimpien objektiivien joukkoon. Ammattimaiset urheilukuvaajat työsekentelevät usein isoille mediataloille, jotka kustantavat muuten tavallisille taallajille kipurajan ylittävän kalliita välineitä. Esimerkiksi ammattimaiset Canon järjestelmäkamerat sattavat maksaa yli viisituhatta euroa, puhumattakaan

urheilukuvauksessa käytetyistä teleobjektiiveista, jotka parhaillaan saattavat maksaa yli kaksikymmentätuhatta euroa.

Haastattelin Vesa Koivusta opinnäytetyötäni varten. Hän kertoo lähestyvän urheilukuvaa joko journalismin tai mainoskuvan kautta. Koivunen pyrkii ilmentämään mistä lajissa on kyse, esimerkiksi vauhtilajissa pyritään näyttämään vauhtia. Toimeksannoissa Koivunen pyrkii tietämään ketkä pelaajat ovat ’kuumia’, eli kamera suunnataan sinne missä todennäköisimmin tehdään ratkaisevia tuloksia. Suorituskuva on kulminaatiopiste, joka parhaillaan välittää maagisen tunnetilan katsojalle. Koivunen pyrkii kuvaamaan suorituskuvia urheilutapahtumissa, mutta myös monipuolisesti ympäröivää tarinaa tukevia otoksia (Koivunen 2024).

Helsingin Sanomen kuvapäällikkö Markku Niskanen on myös käynyt kuvaamassa useita eri lajien arvokilpailuja sekä olympialaisia. Niskanen ajattelee urheilukuvaa uutiskuvaajana, ja hänen mielestään urheilukuva ei oikeastaan poikkea mistään muustakaan dokumentaarisesta kuvaamisesta. Uutiskuva syntyy esimerkiksi siitä, kun voittojoukkue tekee voittomaalin, tai kun pelaaja loukkaantuu taklauksessa. Vaikka suorituksen näkyminen on tärkeää, jos kuvaan liittyy uutinen se ajaa suorituskuviin ohi. Parhaillaan urheilukuva on kuva ratkaisevasta maalista tai epäonnistumisesta, jolloin kuvaan tiivistyy paljon (Niskanen 2024).

Urheilukuvaan liittyy hyvin vahvasti Cartier-Bressonilainen ajattelu ratkaisevasta hetkestä. Jos mietitään yleisurheilua, klassisia kuvia ovat muun muassa juoksija ylittämässä maaliviivaa, hyppääjä ilmassa, tai heittäjä tuulettamassa. Kirjassa *Sportscape* toivotaan hienoon urheilukuvaan tallentuvan erityinen hetki. Usein näitä hetkiä vangitaan jokseenkin sattumanvaraisesti, jolloin tavanomaiset kaottiset juoksu- ja hyppysuoritukset saattavat pudota hetkeksi näennäisesti koreografioituun harmoniaan (Wombell 2000, The moment). Yleisurheilun kuvaamista helpottaa tietysti se, että suoritusten liikeradat ovat hyvin ennustettavissa lajin luonteen takia. Vaikuttaa siltä, että tänäkin päivänä suorituksen huippuhetki on kuvaajille saavutuksen arvoinen valokuva.

Kuvajournalistien Vuoden Urheilukuva-palkinnon voittanut Helsingin Sanomien valokuvaaja Rio Gandara suhtautuu intohimoisesti urheilun kuvaamiseen. Kuvaajalla on yleensä hyvin rajalliset mahdollisuudet vaikuttaa kuvaustilanteisiin. Rio näkee suorituskuvat tapana glorifioida urheilua. Kuviin yritetään saada mahdollisimman paljon ”hienoutta”, ja näyttää urheiluun mahtipontisia suorituksia ja dramaattisia tilanteita. Journalistiseen urheilukuvaan taas voidaan kuvata enemmän asioita kun pelkkää suoritusta. Se kertoo hetkestä laajemmalla näkökulmalla, enemmän todellisuutta ja tarinoita. Urheilua kuvatessa, Rio pyrkii muistuttamaan itseään katsomaan ympärille, eikä vain keskittyä suoritukseen (Gandara 2024).

Kuva 8: Vuoden Urheilukuva 2023 katsoo suorituksen ulkopuolelle.

Taidearvostelija kirjoitti esipuheen Caj Bremerin ensimmäiseen kirjaan sanoen, että lehtikuvaajan täytyy olla yhden kymmenesosan sekunnin muotokuvamaalari. Dramaattinen tilanne tai kuvakulma on tajuttava selkäytimellä. Kuvaajan on toimittava yhtä kouliintuneesti ja aavistaen kuin pingiksen pelaaja (Runeberg 1985, 162). Voimme todeta, että urheilukuvauksessa kysyntää riittää huippuhetkelle, ja sen takia se onkin kuvauksen arvoinen asia.

3.4 Urheilukuva mediassa

Vuonna 1976 Suomen Lehtikuvaajat ry käynnisti projektin, jossa he haastattelivat entisiä lehtikuvauksen ammattilaisia. Tutta Runeberg kirjoitti projektista kirjan *Ammatti: Lehtikuvaaja*, josta käy ilmi urheilukuvan suhde mediaan. Urheilusta halutaan kertoa, sillä ilmisiä kiinnostaa urheilu.

Helsingin Sanomien kuvapäällikkö Markku Niskanen pohtii urheilua ja sen maailmanlaajuista erityisasemaa kulttuurin keskellä. Hänen mukaansa urheilutapahtumat ovat niin vaikuttavia, että median kannattaa olla niistä kiinnostuneita. Niistä kannattaa kertoa, koska ihmisiä kiinnostaa. On olemassa urheilutapahtumia, joita seuraa puolet maailman väestöstä. Kilpailuissa halutaan seurata kansainvälisten urheilutähtien suorituksia, sekä miten meidän poikemme ja tyttömme pärjäävät. Olisi hölmöä, jos media ei olisi niistä kiinnostunut (Niskanen 2024).

Rio Gandara näkee urheilukuvan vastaavan journalistiseen tarpeeseen. Mediat tekevät juttuja erilaisista aiheista, ja kuva vangitsee lukijoiden kiinnostuksen. Usein juttu kertoo siitä miten miten hyvä ja taitava urheilija on, joten silloin kontekstiin liitetään kuva suorituksesta. Median henkilökeskeisyys on Rion mielestä oikein ymmärrettävä asia, sillä jutut myyvät hyvin ja kiinnostavat ihmisiä (Gandara 2024).

Niskanen sanoo, että hän mielellään näkee suorituskuvia siksi, koska suurin osa jutuista mediassa ovat muuttuneet henkilöjutuiksi jossa ihminen poseeraa jossain. Urheilu on sellainen ilmiö, jossa kaikkein luontevimmin syntyisi kuvia jossa urheilija tekee jotain muuta kuin poseeraa. Urheiluun liittyy yleensä liikettä, jota Niskasen mukaan olisi hienoa nähdä enemmän mediassa. Valitettavasti urheilijoistakin tehdään nykyään usein hyvin henkilökeskeisiä juttuja (Niskanen 2024).

Kristiina Mäkelän mukaan media muuttuu kuitenkin enemmän huomionhaluiseksi. Juttuihin haetaan välillä

väkisin tarinallisuutta, ja spektaakkeleita. Medioista huomaa, että urheilun tylsä arki ei ole kuvaamisen arvoista (Mäkelä 2024).

Kuva 9: Vuonna 1962 Hele kuvasi seiväshyppääjä Pentti Nikulaa hetkellä, kun seiväs katkeaa kahdesta kohdasta.

Niskanen pohtii myös urheilua ja sen viihdearvoa. Silloin kun urheilu on viihdettä, se ei ole journalismia. Usein kun Yle näyttää hiihtoa tai jääkiekkoa televisiosta, he selostavat Suomea hehkuttavalla tavalla. Niskanen pohtii, että jossain vaiheessa urheilu muuttuu TV viihteeksi, kun taas jossain vaiheessa urheilu on journalismia mediassa (Niskanen 2024).

3.5 Dokumentointitarve

Kilpailu on useimpien mielestä kiinnostavin asia urheilussa. Se on varsin ymmärrettävää, varsinkin jos urheilija on painanut töitä toistakymmentä vuotta, ja ura kiteytyy yhteen suoritukseen arvokisoissa. Mielenkiintoista on kuitenkin ajatella, että miksi sadat kamerat tallentavat hetki hetkeltä suuria urheilukilpailuja. Yleisö merkityksellistää urheilukilpailuja, mutta samalla tavalla lukuisat kamerat merkityksellistävät tapahtumia. On mielenkiintoista ajatella, tapahtuiko suoritusta, jos sitä ei kuvattu?

Urheilu itsessään ei tietenkään ole saanut alkuaan valokuvauksen kautta, vaan ihmisen vaistomaisesta kilpailunhalusta. Voimme varmaankin todeta, että urheilua olisi kyllä aina olemassa, mutta todennäköisesti se näyttäisi hyvin erilaiselta ilman sen jatkuvaa dokumentointia. Markku Niskanen pohtii, että jos TV dokumentointia ei olisi, ei varmaan urheilua näin ammattimaisena olisi. Dokumentointi on todella merkittävä osa itse urheilua, ja suurin osa tuloista tulee dokumentoinnin kautta ja sen oheistuotteista (Niskanen 2024).

Valokuvia on käytetty paljon todistusaineistona kilpailujen voittajista, joka näkyy esimerkiksi lukuisista valokuvista palkintopallilla seisovista urheilijoista. On myös olemassa lajeja jotka nojaavat vahvasti niiden dokumentointiin, varsinkin jos lajissa korostuu sen esteettisyys. Kuvaus toimii tällöin todistusaineistona suoritetusta tempuista, kuten esimerkiksi lumilautailussa tai skeittauksessa.

3.6 Skeittikuvauksen periaatteet

On olemassa extremelajeja, jotka nojaavat hyvin vahvasti lajinomaiseen valokuvaperinteeseen. Tällaisia lajeja ovat esimerkiksi lumilautailu ja skeittaus. Perinteestä on keskusteltava, sillä se ohjaa urheilukuvaajia kuvaamaan ainutlaatuisten sääntöjen kautta.

Kirjassa *Taiteen ja urheilun kohtaamisia* Tuukka Kaila kuvaa esseessään skeittausta urheililajina, joiden harrastajat eivät koe olevansa urheilijoita ja monesti kieltävät oikeastaan harrastavansa mitään. Skeittaus on heille enemmänkin itseilmaisun muoto, keino määritellä itsensä suhteessa muihin skeittareihin sekä oman alakulttuurinsa suhteessa ympäröivän yhteiskuntaan ja valtakulttuuriin (Kaila 2001, 21). Kaila kirjoittaa, että skeittaus ei tyypillisesti pyri miellyttämään muuta ryhmää kuin skeittareita itseään, mikä saattaakin olla syy skeittareiden poikkeuksellisen vahvaan yhteenkuuluvuuden tunteeseen. Usein yhteisön ulkopuolista kritiikkiä ei tarvitse kuunnella tai ainakaan ottaa vakavasti, sillä oman arvon mitat löytyvät lähes yksinomaan oman alakulttuurin sisältä (Kaila 2001, 25). Kritiikkiä skeittauksen kuvaamiseen on kuitenkin molempiin suuntiin tarkkojen vaatimusten ja sääntöjen takia.

Kaikkein ehdottomin sääntö on, että valokuvassa pitää näkyä hyppyrin lähtö ja alastulo. Vesa Koivusen mukaan tästä ei olla valmiita keskustelemaan, ja vannouteneet lajin harrastajat saattavat kirjoittaa pitkiä kirjoita lehtien kuvapäälliköille haukkuen tavallisia kuvaajia hölmöiksi. Tämä sääntö perustuu lajin dokumentointitarpeeseen. Kuva ei ole ainoastaan kuva, vaan se on todiste suoritetusta tempusta. Yleisen uskottavuuden kannalta vaativasta tempusta on oltava luotettava todiste (Koivunen 2013, 126).

Toinen sääntö koskee tempun oikeellisuutta. Skeittaajan tai lumilautailijan pitää olla tietyssä asennossa, jotta temppu näyttää oikealta. Kuva on käyttökelvoton, jos asento ei ole oikea (Koivunen 2013, 126). Tämä sääntö pätee tietysti joissain määrin urheilun kuvaamisessa yleisestikin, sillä lähes kaikissa lajeissa pyritään saamaan urheilija kuvattua tietyssä, yleensä mahdollisimman näyttävässä, asennossa. Koivusen mukaan tämä pätee tietysti silloin, jos kyseessä ei ole uutiskuva kaatumisesta tai epäonnistumisesta. Skeittaajat ovat kuitenkin selkeästi vannoutuneimpia noudattamaan tätä sääntöä.

Tämän lisäksi kiinnostavia näkökulmia aiheesen antoi Muotoiluinstituutin opettaja Vantte Lindevall, joka opettaa liikkuvaa kuvaa ja skeittikuvaamista.

Lindevall kertoi skeittikuvaajien olevan erityisen ylpeitä lajituntemuksestaan kuvatessaan. Valokuvaajan on oltava erityisen lajitietoinen, sekä tapahtuvasta suorituksesta. Yhdestä suorituksesta kuuluisi ottaa ainoastaan yksi kuva, ja kuvaajan on tiedettävä milloin esteettisesti paras asento tapahtuu suorituksen aikana. Lindevallin mukaan kuvasta tulisi myös ilmetä ”Magic moment”, eli hetki josta ymmärtää mikä tempu on kyseessä (Lindevall 2024). Tätä on kiinnostavaa verrata nykyaikaisiin urheilukuvaajiin, jotka kuvaavat ennenkuulumattomilla sarjakuvaominaisuuksilla kolmekymmentä kuvaa sekunnissa, ja valitsevat sieltä kiinnostavimman kuvan.

Koivusen mukaan kolmas sääntö on, että tempun suorittajaa ei saa kuvata pelkää taivasta vasten. Lumilautailijat ja skeittaajat ovat tästä todella tarkkoja. Muun muassa näiden sääntöjen takia, skeittaukseen ja lumilautailuun erikoistuneet kuvaajat lähtevät vaativista lähtökodista, mikä tekee heistä teknisesti hyvin harjaantuneita ja taitavia valokuvaajia. Ei mikään ihme, että moni ammattikuvaaja on juuri lähtöisin näiden lajien parista, ja lehdet sekä mainostajat pitävät heidän arvostuksensa hyvin korkealla (Koivunen 2013, 133).

Urheilukuvaajien kuvilla saattaa olla uutisarvoa, mutta Lindevall korostaa että ne usein eivät kunnioita genren sisäisiä perinteitä. Skeittikuvaajien närkästyminen on oikein ymmärrettävää, kun ulkopuoliset kuvaajat tulevat määrittelemään uusiksi genren sääntöjä (Lindevall 2024). Näen itse tällaisen systeemin ylläpitämisen hyvin kiinnostavana valokuvauksen kentän ilmiönä.

3.7 Uusia kuvakulmia

Sijoittamalla kameran epätavalliseen tai vaaralliseen asentoon, valokuvaajat ovat luoneet kuvia, jotka asettavat katsojan mahdolltomiin paikkoihin. Tällöin kaukosäädinkameran käyttö jatkaa ”mahdottoman kuvan” perinnettä. Koivunen kuvaa kauko-ohjattuja kuvia ”riskikuviksi”. Hänen mukaansa joskus tekee mieli ottaa joku erikoisempi kuvakulma, jolloin on helpompaa toteuttaa se kauko-ohjatusti (Koivunen 2013).

Vuonna 2008 Vesa Koivunen viritti Jokerit–HIFK matsiin kameran kattoon. Idea otettiin Yhdysvalloista, mutta tällaista ei oltu ennen tehty Suomessa uutisiin. Ennen kuvan varmistettua onnistumista, jutulle oli jo varattu kolme aukeamaa Helsingin Sanomista. Kuvan onnistuttua, remotekameroista tuli Koivusen ‘tavamerkki’ ja niitä iskettiin joka paikkaan, joka työllisti Koivusta monta vuotta. Vesa Koivunen korostaa haastattelussa, että hän on ollut kova tekemään töitä, sekä tutustunut pressihenkilöihin ja hallimestareihin vapaa-ajallaan. Tällä tavalla hän on onnistunut saamaan pääsylupia erityisiin paikkoihin urheilukentillä, joka on mahdollistanut kiinnostavampia kuvakulmia (Koivunen 2024).

Jääkiekon arvokisoissa on myös vakiintunut tapa asettaa kamera maalin sisään. Koska maalissa ei ole paljon tilaa kameroille, yleensä valokuvaajat jakavat kuvat yhdestä kamerasta. Vesa Koivunen kertoo kirjassaan, että kuvaajilla on oltava mukanaan kisojen kuvapäällikön hyväksymä kameralaatikko, jolloin he saavat osallistua ‘pooliin’, eli kuvien jakamiseen. Yleensä kameran asentaa joku isojen kuvatoimistojen henkilö, joka saatetaan ratkaista kivi, paperi, sakset-pelillä. Kuvia ei tällöin saa arkistoida, joka tekee sen paremmaksi jos kuvat olisi omalla kameralla kuvattuja (Koivunen 2013, 121).

Kuva 10: Jääkiekkomaalista otettu kuva remotekameralla.

Urheilun muuttuessa television vaatimuksiin pyrkien viihdyttävämmäksi ja kameraystävällisemmäksi, yleensä urheilijat saavat siitä kärsiä lyhyiden suoritusaikojen painostamana. Valokuvaus ei voi toistaa ja analysoida pelin osia samalla tavalla kuin televisio, eikä se voi seurata koko pelin toimintaa, joten urheilusta on kehittynyt tyylylitellympi kuva, joka yrittää kiteyttää urheilun olemuksen hämmästyttäviin kuviin. Eloisat värit ja graafiset elementit ovat ainesosia, jotka luovat uutta valokuvallista ilmaisua (Wombell 2000, Concept). Välillä urheilukuvaajat kuitenkin vievät luovuutensa yli hyväksytyjen rajojen.

Suomessa tunnettu tapaus on kohu Kristiina Mäkelän haaraväli-kuvasta. Hyppylajeissa oli ennen tyypillistä ottaa valokuvia maan korkeudelta, jossa hyppääjien jalat levittyvät dynaamisesti koko kuvaan. Mäkelä näki valokuvan itsestään lehdessä, ja epäedustavan kuvakulman takia hän päätti puuttua asiaan. Noston jälkeen syntyi kenties kohtuuttoman iso mediaryöppy, mutta keskustelu näytti olevan tarpeellinen. Monet urheilukuvaajat puolustivat tekemistään sillä, että sellaisia kuvia on aina aikasemminkin otettu. Mäkelä ei ole varma minkälaista suoraa vaikutusta kohulla oli, mutta hän totesi kuitenkin kameroiden hävinneen radan reunasta tulevissa kisoissa (Mäkelä 2024).

Toinen kiinnostava esimerkki oli Dohan maailman-mestaruuskilpailuista 2019, jolloin lähtötelineisiin oli asetettu kameroita jotka kuvasivat ylöspäin. Nämä saikin kutsumanimeksi ”crutch-camera”, eli suomennettuna ’haaravälikamera’. Niistä nousi suuri kohu, sillä monien mielestä idea oli typerä, ja kuvasi urheilijoita hyvin epäedustavasta kulmasta. Kiinnostavaa oli tietysti se, että miten hauska uusi idea oli saatu menemään läpi maailmanlaajuiseen livelähetykseen. Hiukan ironista oli myös se, että kilpailut järjestettiin maassa, jossa vallitsee suhteellisen konservatiiviset arvot naiskuvasta.

3.8 Kilpailu television kanssa

Markku Niskanen ajattelee, että parhaiten urheilusuoritus näkyy elävänä. Televisio näyttää parhaiten koko suorituksen, tai vaikkapa 22 pelaajan pelin. Hänen mielestään urheilukuva ei pärjää televisiokuvalle. Sen takia pysähtyneen kuvan pitää olla jotain muuta, ja siinä pitää näkyä jotain mitä TV:ssä ei näy (Niskanen 2024).

Niskanen pohtii, että jos kaikkien urheilutapahtumien liikkuva kuva olisi vapaasti käytettävissä ja katsottavissa, urheilua ei ehkä tarvitsisi kuvata. Liikkuvaan kuvaan on kuitenkin oikeudet josta maksetaan valtavia summia rahaa, jonka takia kaikki eivät saa sitä käyttöönsä. Sen takia medioiden vaihtoehto on pysyä esimerkiksi valokuvassa, jonka saaminen esimerkiksi Euroopan Mestaruuskilpailuista ei maksa valokuvan tuottajalle juuri mitään. Liikkuvan kuvan lisenseistä joutuisi taas maksamaan hirveästi (Niskanen 2024)

Urheilun niin sanottua ’todellista’ draamaa ei voi ennustaa kulttuuristen koodistojen tai kontekstuaalisen tiedon kautta, vaan urheilu tarjoaa fiktiivisiin kertomuksiin verrattuna uniikin tavan kokea epävarmuutta turvallisesti katsomosta tai olohuoneesta. Urheiluviihteen ainutlaatuisuus perustuu juurikin sen intensiivisimpään ilmaisumuotoonsa, eli suoriin lähetyksiin ja live-tapahtumiin, joissa katsoja voi kokea olevansa osallisena tapahtumassa ajallis-tilallisesti, toisin kuin elokuvissa (Heinonen 2001, 17).

Monet urheilukuvaajat omistautuvat yksinomaan urheilulle, ja yksi tämän erikoistumisprosessin selkeä kehityssuunta on ollut urheiluvälokuvauksen abstraktioon päin, raportoiminen vähemmän suoraan urheilutapahtumasta ja enemmän jännityksen, värien ja nopeuden tunteen luomiseen. Valokuvaajien, ketkä eivät ole kyenneet kilpailemaan televisiolähetysten kanssa, on ollut pako löytää uusia tapoja näyttää aiheensa ja luoda hätkähdyttäviä visioita urheilusta, jota televisio ei koskaan pystyisi saavuttamaan. Kehittynyt mainonnan maailma, joka edustaa tavoittelevia elämäntapoja ja menestystä, on hyödyntänyt taiteellisempia urheilullisia kuvia ja persoonallisuuksia (Wobell 2000, Spectacle).

3.9 Olympialaiset

Olympialaiset ovat uran huipentuma urheilijalle, mutta samalla lailla myös urheilukuvaajalle. Vesa Koivusen mukaan, monet kokeeneetkin kuvaajat ovat valmiita laskemaan hintojaan, jotta pääsisivät kisoihin kuvaamaan (Koivunen 2013, 30). Monet valokuvaajat ja toimittajat laskevat Olympialaiset meriittilistalleen, sillä joidenkin mielestä se tekee sinut paremmaksi kuvaajaksi, varsinkin jos on käynyt monissa Olympialaisissa.

Koivusen mukaan jotkut pienemmät lehdet lähettävät Olympialaisiin freelancer-kuvaajia, jotka eivät veloita palveluista mitään. Tällä tavalla lehti voi saada riskittömän vaihtoehdon kuvilleen, ja maksaa pieniä korvauksia ainoastaan julkaisuista. Koivusen mukaan arvokisoihin pitäisi kuitenkin lähettää parhaimmat kuvaajat, sillä Olympialaiset on koko urheilun suurin juttu (Koivunen 2013, 30).

Olympialaisten valokuvaamisessa tapahtuu monia asioita, jotka ovat kiinnostavia keskustelunaiheita. Olympialaisissa on muun uassa kameravalmistajien tiski, johon Vesa Koivusen mukaan muodostuu jono jo ensimmäisenä päivänä. Valokuvaajat voivat lainata kalustoa kameravalmistajilta, ja sitä varten heidän on rekisteröidyttävä systeemiin mukaan (Koivunen 2013, 42). Koko kilpailujen ympärille on siis rakennettu systeemi, jonka kautta tapahtumaa dokumentoidaan.

Jokaisella kilpailupaikalla on kuvamanagerit. Heidän kanssaan pitää keskustella ajoissa ja esitellä ideoita, jos haluaa tehdä jotain erikoista. Rio Gandaran mukaan kuvamanagerit ovat usein yhteistyöhalukkaita ja kuvaajien puolella, sillä hyvät kuvat muodostuvat myös heidän eduksensa. Kuvamanagerit miettivät miten kuvat olisivat mahdollisimman edustavia, sekä miten kuvaajien toiminta ei häiritsisi kisaa, eikä TV lähetystä (Gandara 2024). Vaikka kuvaamista ei voida täysin kontrolloida, suurkilpailut pyrkivät parhaansa ohjaamaan minkälaista kuvamateriaalia kilpailuissa tuotetaan. Tämä saa urheilukuvan tuntumaan entistä enemmän käsikirjoitetulta.

3.10 Maakiintiö ja urheilukuvan käsikirjoitus

Arvokilpailuissa liikkuvan kuvan oikeudet ovat myyty isoille yhtiöille, joka jättää medioille vain mahdollisuuden keskittyä stillkuvamaiseen. Markku Niskasen mukaan akreditoituiden kuvaajat pitää edustaa jotain mediaa, jotta he voivat saada paikan maakiintiöstä (Niskanen 2024). Vesa Koivusen mukaan varsinkin yleisurheilussa näkyy kuvaajien rajattu määrä. Ainoastaan muutamat suurien kuvatoimistojen kuvaajat pääsevät sisäkentälle, ja joskus myös pieniä kuvausryhmiä päästetään kuvaamaan oman maansa urheilijoita. Kuvaajat eivät myöskään enää pääse vapaasti hakemaan kuvauspaikkoja, vaan kymmenien kuvaajien lauma ohjataan järjestäjän toimesta määrättyyn paikkaan, eli maakiintiöön. Kilpailujen mainostaulut asetetaan niin, että ne näkyvät kuvissa. Kyse on siis pitkälti rahasta, ja halutaan näyttää vain sitä, mikä on hyödyllistä järjestäjälle (Koivunen 2024).

Kuva 11: Kymmeniä kuvaajia suuntaavat kameransa samaan suuntaan Rion Olympialaisten maakiintiöstä. Koivusen sanoin kuvaajat muodostavat "sopulilauman".

Vesa Koivusen mukaan Olympialaisissa korostuu myös ajoissa olemisen tärkeys. Jos jotain lajia haluaa kuvata järkevältä paikalta, siellä on oltava paikalla monta tuntia ennen kisan alkua. Fanaattisimmat kuvaajat tulevat makuupusseineen jonottamaan jo edellisenä päivänä. Tällaisia paikkoja on ilmeisesti syytä jonottaa, esimerkiksi taitoluistelussa, jossa olennaiseksi muuttuu luistelijoiden katseen suunta. Vaikka kuvauspaikat ovat hyvin rajallisia, näin kuvaajat voivat saada parhaan mahdollisen paikan (Koivunen 2024).

Urheilun kuvaaminen on muuttunut hyvin niukaksi. Arvokilpailujen järjestävät varjelevat brändejään suunnitteleamalla ja määrittelemällä mitä saa näkyä. Koivusen mukaan urheilijoista otetaan lähes vain kuvia kontrolloiduissa mediatilaisuuksissa, ja usein urheilijoita ei kuvata kentän tai 'mixed-zonen' ulkopuolella. Liitot pyrkivät hallitsemaan missä haastattelut tehdään, jotta sponrorit näkyvät. Kiinnostava esimerkki on myös safarirallit, josta ei näytetä pätkiä kun zeebrat ja linnut osuvat autoihin. Tällainen käsikirjoittaminen muuttaa autenttisen kuvaamisen hyvin vaikeaksi suorituksen aikana ja sen ulkopuolella. Koivusen mielestä autenttiset jutut ovat nykyään vähissä, koska hänestä tuntuu että joku on lähes aina suunnitellut miltä urheilun pitää näyttää. Koivusen mielestä olisi fantastista jos urheilijat eivät näyttelisi miltä urheilijoiden pitäisi näyttää, jolloin kuvaajat myös saisivat itse määritellä urheilukuvaa (Koivunen 2024).

Kiinnostava tarkastelun kohde on Hannes Heikuran ikoninen kuva hiihtäjä Mika Myllylästä juoksemassa suolla. Kuva on tietysti hyvin hieno ja täynnä tunnetta. Kuvassa hämää kuitenkin paita, jossa paistaa mainos. Urheilijat samaistuvat varmasti siihen, että yleensä harjoituksissa ei pidetä mainospaitoja päällä, jos ei tiedetä olevan kuvauksissa. Tässä onkin todella mietitty mitä halutaan näyttää. Kuvasta ei muuten näe missä kontekstissa se on tehty, mutta tutkimusaineistoni mukaan kuva on otettu mediatilaisuudessa, jossa oli useita muitakin kuvaajia paikalla. Aika hauskaa on ajatella, että yhden kuvaajan kuvasta tulee se ikoninen kuva.

Kuva 12: Hannes Heikuran kuva: Suojuoksu, Mika Myllylä.

3.11 Media rakentaa urheilusankareita

Sankarin luomiseen liittyy vahvasti median tarjoama näkyvyys. Urheilijan pitää kuitenkin olla lajissaan poikkeuksellisen hyvä, jotta hän ansaitsee median huomion. Urheilijan täytyy ensin tehdä poikkeuksellisen hyvä suoritus, jonka jälkeen media nostaa esiin sankaruuden tekemällä juttuja, dokumentteja ja kuvaamalla henkilöä ja hänen kamppailuansa. Medialle muodostuu rooli ylläpitää sankaruutta ja antaa urheilijoille näkyvyyttä, jota urheilija taas saa menestyksensä kautta (Niskanen 2024).

Urheiluun liittyy myös yhteiskunnallista tasoja. Joillekin yksilöille urheilu saattaa toimia yhteiskuntaluokkien ponnistuslautana. Maailmanluokan urheilija pystyy vaurastumaan mielettömällä tavalla, joka on monelle houkutteleva syy pyrkiä huippu-urheilijaksi (Niskanen 2024).

3.12 Urheilukuvan perinteen rikkominen

Suomalainen dokumenttivalokuvaaja Akseli Valmunen on kuvannut itseäni puhuttelevan sarjan urheilusta. Sarjaan liitetty Arto Tiihosen kirjoittama teksti kuvastaa hyvin paljon ajatuksiani urheilusta. Valmunen on kuvannut urheilua harrastavia ihmisiä. Kuvat ovat usein otettu hyvin kaukaa, jolloin urheilija jää etäiseksi ja miljöö korostuu tärkeäksi. Sillä ei tavallaan ole väliä, kuka urheilija on, eikä hänen suorituksellansakaan ole minkäänlaista merkitystä, paitsi hänelle itselleen. Omakin suhtautuminen urheilemiseen muistuttaa tällaista ajattelua. Itsensä ja oman elämänsä voittaminen on mielestäni tärkeää urheilumaailman tematiikkaa. Valmusen kuvasarjaa ei voi mielestäni kutsua urheilukuvaksi, vaan urheiluaiheiseksi dokumentaariseksi sarjaksi.

Kuva 13 & 14: Akseli Valmusen sarjasta: Who's the Winner

4.

PROSESSES

4.1 Lähtökohta

Kuten aikaisemmissa luvuissa todettiin, tämänhetkisen urheilukuvan tuotantotapa nojaa vahvasti journalismiin. Oma lähtökohtani tässä valokuvaprojektissa on ollut urheilukuvan konvention kyseenalaistaminen. Olen pyrkinyt ottamaan etäisyyttä median tuottamaan spektaakkelimaisen ajattelutapaan urheilusta, ja katsomaan kulissien taakse miltä urheilu oikeasti näyttää.

Koska urheilukuvan narratiivi on niin vahvasti suurien tahojen ja brändien kontrolloimaa, haluan nimenomaan haastaa urheilukuvaa ja luoda omaa narratiivia urheilusta. Tämän projektin kautta haluan tarkastella urheilukuplaa, jossa olen itse elänyt sekä reflektoida omaa uraani ja näkemyksiäni urheilusta.

4.2 Aiheena urheilu

Projektin aloittaminen tuntui vaivattomalta oman urheilutaustani sekä kiinnostukseni takia lajia kohtaan. Urheilukuplassa eläminen on luonut minulle laajan verkoston urheilijoita, valmentajia ja urheilun taustahenkilöitä. Lähdin selvittämään millä tavalla voisin kuvata urheilua uudesta näkökulmasta.

Kun urheilukuvan aiheena yleensä on yksinkertaisesti urheilusuorituksen huippuhetki, muodostuu hyväksi lähtökohdaksi katsoa juuri suorituksen ulkopuolelle. Kilpaileminen on myös pieni osa urheilemista, joten vielä parempi lähtökohta on aloittaa urheilun tarkasteleminen kilpailutilanteen ulkopuolelta. Aloin kurkistamaan kulissien taakse, ja nimenomaan katsoa urheilua ilmiönä. Olkoon aiheena silloin itse urheilu.

Teini-ikäisenä suhtauduin itse urheiluun välillä vähän liiankin vakavasti. Päästyäni aikuisikään olen todennut, että ei urheilun tarvitsekaan olla niin vakavaa. Urheilu-urani aikana olen pohtinut paljon sitä, minkälaista vaivaa urheilijat näkevät pienten tulosparannusten eteen. Tämän henkilökohtaisen kokemuksen takia, halusin lähteä tekemään valokuvaprojektia, jossa katson urheilua pilke silmäkulmassa. Haluan näyttää niitä hassuja asioita joita treenitilanteissa tapahtuu ja joita ei mediassa nähdä. Olen siis valinnut ironisen lähestymistavan aiheeseeni tehdäkseni siitä vähemmän vakavaa.

4.3 Kuvauskohteet

Koska suurimmat harjoittelukeskukset keskittyvät isoihin kaupunkeihin, urheilijat pienillä paikkakunnilla keksivät usein luovia ratkaisuja treenaamiseen. Olen nähnyt monia kummallisia paikkoja, jossa urheilijat harjoittelevat. Verkostoni kautta lähdin tavoittelemaan urheilijoita, jotka harjoittelevat kummallisissa paikoissa.

Suunnitteluvaiheessa listasin eri paikkoja ja henkilöitä joita näin potentiaalisina kiinnostavina kuvauskohteina.

Puhuin tuttavieni kanssa projektistani, ja moni urheilija sekä valmentaja innostui projektista. Sain paljon vinkkejä urheilijoista, jotka ovat rakentaneet erilaisia virityksiä. Käytännössä kaikki projektissa kuvatut henkilöt ovat siis minun tuttuja, tai tuttujeni tuttuja. Usein sain puhelinnumeroita verkostoni kautta, ja ihmisten kontaktoiminen tuntui aika helpolta. Vaikuttaa siltä, että oma urheilutaustani antoi minulle verkoston lisäksi myös paljon luottamusta. Ihmiset vastaanottivat minut hyvin ja päästivät minut koteihinsa kuvaamaan.

Kummallisten paikkojen dokumentoiminen urheilijoiheen tuntui luontevalta tarinankerronnalliselta tavalta dokumentoida urheilun kulisseja. Proessin aikana aloin painottamaan juuri näitä yleisurheilun kummallisuuksien dokumentointia. Nämä takapihaviritykset ovat mielestäni hyvin kiinnostavan näköisiä, ja ne kertoo paljon urheilun kotitekoisuudesta. Minusta luova tekeminen symboloi itselleni paljon mistä urheilussa on kyse, eli periksiantamattomuuden mentaliteettista. Monet urheilijat keksivät tapoja harjoitella olosuhteista riippumatta. Projektin kannalta urheilijan tasolla ei ole suurempaa merkitystä, jonka takia kuvasin projektiin ammattilaisia ja harrastelijoita.

Välillä paikat itsessään saattavat olla hyvin saman näköisiä, esimerkiksi kotitekoiset heittoringit eivät hirveästi eroa toisistaan. Jotta saisin paljon erilaisia kuvatyyppejä, aloin miettimään miten saisin variaatiota kuvasarjaan. Kuvasin usein kuvia kun urheilijat suorittivat jotain harjoitusta, mutta kuitenkin sillä tavalla, että paikka pysyy olennaisena kuvassa. Sen lisäksi otin usein poseerattuja muotokuvia, joka vie projektia aika klassiseen dokumentaariseen suuntaan. Onnistuin mielestäni löytämään hyvin kiinnostavan näköisiä paikkoja, joissa itsessään on paljon variaatiota. Kuvasin projektiin muun muassa autotallipunttisaleja, navettoja, olohuoneita, harjoituskeskuksia, sairaalatunnelia ja siivouskomeroa jossa urheilijat suorittivat harjoituksiaan.

Projektin aikana halusin kuitenkin kuvata myös urheilun glamouria, sekä lähikuvia kiinnostavista yksityiskohdista. Ajattelin, että nämä voisivat luoda kiinnostavaa kontrastia urheilun kotitekoisuudelle. Ostin liput Urheilugaalaan, jossa

muun muassa jaetaan Vuoden urheilija-palkinto. Gaalassa minulla oli hiukan vaivaantunut olo, ja en oikein onnistunut kuvaamaan haluamallani tavalla. Myöhemmin ajateltuna olisin rohkeasti voinut mennä lähemmäs ihmisiä.

Urheilugaalassa palkittiin muun muassa Vuoden Urheilija.

Urheilun glamouria löytyy myös kilpailuissa. Esimerkiksi isoissa arvokilpailuissa urheilijoilla on koruja, tatuointeja, tekoripsiä ja pitkiä kynsiä. Kävin kuvaamassa Yleisurheilun Suomen Hallimestaruus-kilpailuissa, toivossa löytää kiinnostavia yksityiskohtia. Totesin kuitenkin, että suurin osa urheilijoista eivät panosta ulkonäköönsä erityisen paljon, vaan glamourin ilmiö on enemmän tyyppillinen maailmantason kilpailuissa. Vaikka jäin melkein ilman kuvia, kenties päivän kiinnostavammaksi kuvaksi muodostui hetki, kun ystäväni oksensi roskakoriin juoksun jälkeen.

Prosessin alussa ajattelin myös ottaa potrettikuvia studiossa kiinnostavista hamhoista. Opinnäyttetyöhöni ja urheilukuvan tuotannon tapaan liittyen, suunnittelin kuvata urheilukuvaajia kaikkine kalusteineen. Tähän aion palata projektin myöhemmässä vaiheessa.

4.4 Projektin intentio

Projektin aikana kävin läpi monia ajatuksia ja vaiheita. Välillä tuntui siltä, että projektissa ei ole mitään järkeä, koska näkökulma saattoi tuntua merkityksettömältä tai välillä liian tirkistelevältä. Sain kuitenkin paljon kannustusta projektin tekemiseen. Aihe alkoikin tuntumaan todella tärkeältä ja koin luovani jotain ennenakemätöntä. Prosessin aikana koin tärkeäksi informoida kuvattaville projektin näkökulmaa. Ajattelin, että ironinen lähestymistapa saattaa esiintyä problemaattisena joillekin, varsinkin kuvattaville henkilöille. Silloin heräsi kysymys, miten voin varjella valokuvaprojektissa esiintyviä henkilöitä aiheuttamatta vahinkoa heille. Koin tärkeäksi, että kuvattavat tietävät mihin kuvat tulevat käyttöön ja mihin kontekstiin ne liitetään. Tein allekirjoitetut kuvaussopimukset kuvattavien kanssa, jotta he ymmärtäisivät mihin he suostuvat.

Projektin alkuvaiheessa ajattelin ajaa projektin narratiivia fiktiiviseen suuntaan. Koen suunniteltujen kuvausten antavan minulle niin paljon vaikutusvaltaa näkökulmaan, että projektiin väkisin tulee fiktiivinen aspekti. Esimerkiksi kuvattavien ohjaamisella voi saada aikaan normaalista poikkeavia asentoja, joita ei ehkä muuten saisi kuvattua. Tämän takia pohdin, että voiko projektia luokitella dokumentaariseksi projektiksi. On tärkeää pohtia, jos näkökulma on totuudenmukainen, vai häilyykö se totuuden rajoilla. Koen kuitenkin näyttäväni eräänlaista valikoitua totuutta, joka luo hyvin kuratoidun näkökulman urheilusta.

4.5 Kuvaussessiot

En törmännyt minkäänlaisiin haastaviin tilanteisiin kuvattavien kanssa projektin aikana. Päinvastoin yllätyin kuvattavien henkilöiden heittäytyvyydestä. Esimerkiksi yksi kuvattava oli naama punaisena jalat solmittuna olohuoneen kattoon, ja toinen taas poseerasi alastomana sadevesitynnyrissä. Ehkä projektin hulluus sai jotkut innostumaan näyttämään kummallisia virityksiään.

Kuvasarja sadevesitynnyrin kuvaussessiosta.

Kuvaustilanteet olivat pääosin todella mukavia. Olen urheilu-urani aikana todennut, että urheilijat ovat usein hyvin persoonallisia ihmisiä, mutta myös hyvin mukavaa porukkaa. Vaikka olisi kyseessä maailman luokan urheilija, harvat ovat kuitenkin ylimielisiä. Suurin osa kuvista ovat otettuja suunniteltujen kuvausten aikana. Vain muutamat otokset ovat syntyneet sattumanvaraisissa tilanteissa. Kuvaussessiot kestivät usein noin tunnin, joka oli sopiva aika tutustua, rauhoittua ja ottaa muutama kuva.

4.6 Kalusto

Opinnäytetyöni kuvausmetodia pohtiessani inspiroiduin David Burnett:in kuvausmetodista hänen tuotuaan laakaformaatin filmikameran olympialaisiin. Urheilun lähestyminen vanhalla kalustolla saa kuvaajan nopeasti erottautumaan urheilukuvaajien joukosta. Pidän ajatuksesta kuvata materiaalille, ja kenties käsillä tekeminen vie työskentelyä enemmän taiteelliseen suuntaan. Innostuin kuvaamaan keskiformaatin filmikameralla, osittain itseni haastamisen takia, mutta enimmäkseen esteettisin perustein. Kuvat tuntuvat enemmän teosmaiselta, kun niihin yleensä laitetaan enemmän ajatusta, kuin esimerkiksi digikameralla räiskimiseen.

Urheilun kuvaaminen filmikameralla on itsessään jo kantaaottava metodi, kun urheilua pääosin kuvataan nopeilla moderneilla digikameroilla. En kuitenkaan haluaisi kuvata filmille ainoastaan saavuttaakseni metodillista erilaisuutta. Tuntemieni valokuvaajien keskuudessa vallitsee monia mielipiteitä filmivalokuvauksesta. Moni

arvostaa kuvia enemmän, jos vain tietää niiden olevan filmikameralla kuvattuja. Siitä tulee melkein jo sellainen kliseinen asema, jolla saadaan helposti aikaan eräänlaista statusta, mainetta ja taiteilijamaisuutta, vaikka kuvat olisivatkin ’huonoja’ valokuvia. Kuvaaja voi aika helposti antaa vallan filmikameran sattumavaraisuudelle, ja sen kautta saada lisäpisteitä omasta taiteilijamaisuudestaan.

Itse olen hyvin tekninen kuvaaja, ja tykkään tuottaa teknisesti ’hyviä’ ja hallittuja valokuvia. Keskiformaatin filmikamera on ehkä sen takia minulle sopiva väline, sillä voin itse ottaa lähes täyden kontrollin valokuvan lopputuloksesta, tietämällä paljon kameran toiminnasta ja valokuvafilmin valottamisesta. Kun keskiformaatin filmiä kuvaa teknisesti hyvin, siitä saa todella paljon irti, ja valtavan laadukkaita kuvia. Päädyin kuvaamaan opinnäytetyöni valokuvaprojektia Mamiya RZ67 keskiformaatin filmikameralla.

Moderniin digikameraan verrattuna, Mamiya RZ67 on hyvin kömpelö ja raskas. Valitsemani kamera ei ole paras vaihtoehto aiempaan keskustelemaan ratkaisevan hetken vangitsemiseen. Tämä johtuu kameran operoinnista. Yhden kuvan ottamiseen vaaditaan filmivivun kelaus, filmikasetin suojalevyn ulosveto, etsimen avaus, kuvakulman valitseminen, valon mittaus valomittarilla, manuaalinen aukon säätö, manuaalinen tarkennus, jonka jälkeen vasta painetaan laukaisinta. Omaan projektiin valitsin käyttäät salamavaloa, joka vielä hankaloitti kuvaamista huomattavasti.

Salamoiden asettelu ja niiden valon mittaaminen muutti prosessia merkittävästi ajallisesti. Ensinäkin kahden lisärepun kantaminen hankaloittaa omaa liikkumista, mutta kuvaustilanteessa jokaisen kuvan ottaminen muuttuu enemmänkin valokuvan rakentamiseksi. Kaluston operointi nopeutui kuitenkin huomattavasti kuvattuani muutaman rullan. Projektin aikana pystyin ottamaan noin yhden kuvan viidessä minuutissa. Tämänlainen lähestymistapa oli myös itselle uusi, ja minulla kesti pari kuvausta etsiä minkälaista lopputulosta toivoin omilta valokuvilta.

Kuvauskalusto käytössä.

Hidas kuvaustyyli sopi kuitenkin projektin luonteeseen. Lähes kaikki kuvaukset olivat sovittuja kuvauspäiviä, jolloin kuvaustilannetta tavallaan rakennetaan yhdessä kuvattavien kanssa. En kokenut tarpeelliseksi kuvata suuren määrän kuvia, vaan enempiin panostaa kuvien laatuun. Keskiformaatin filmikamera sopii hyvin harkittujen kompositioiden rakentamiseen.

Projektissa hyödynsin kannettavia salamavaloja. Valollisesti salaman suora valo tukee toivomaani tarinankerronnallisuutta. Projektissa halusin korostaa urheilun kummallisuutta, tai ehkä enemmänkin halusin tehdä urheilusta kummallisen näköistä. Tehokkaalla salamalla luotu valo eroaa arkipäiväisestä vallitsevasta valosta, ja sitä voi käyttää jopa päivänvalossa. Salaman suorasta valosta tulee hyvin toteava ja osoitteleva. Kuvat viestivät katsojalle katsomaan kuvattavaa kohdetta. Usein valo näyttää jotenkin laboratoriomaiselta.

Filmin valaiseminen oli varmaan teknisesti projektin haastavin osuus. Kuvaustilanteet olivat pääosin sisätiloissa, jossa valaistus yleensä oli hyvin rajallista. Koska halusin saavuttaa laajan syväterävyyden, kuvasin yleensä pienellä aukolla. Se vaatii pitkiä valotusaikoja ja paljon valoa. Salamavalot olivat usein täydellä teholla ja välillä tuntui siltä, että kahden 500Ws valon teho ei meinannut riittää. Kameran asetin usein jalustalle, jotta voisin pidentää valotusaikaa ja hyödyntää myös vallitsevaa valoa.

4.7 Urheilun arjen estetiikka

Kirjassa *Arjen Estetiikka* Ossi Naukkarinen puhuu siitä, että arjessa on estetiikkaa, jos sen osaa löytää (Naukkarinen 2011, 19). Kiinnostuin paljon siitä ideasta, ja kenties tämä projekti dokumentoi yleisurheilun arjen estetiikkaa. Paikat joita kuvasin projektiin on pääosin luotu toteuttamaan käytännöllisiä tarkoituksia, eikä ole luotu miellyttämään esteettisesti niiden käyttäjiä. Ehkä juuri sen takia niissä onkin kiinnostavaa estetiikkaa.

Naukkarinen pohtii kirjassaan ideaa, jonka mukaan taide herättää kiinnostuksemme, kun se pistää silmään, kun se on vierasta ja nousee esiin epätavallisuudellaan. Näkemys on estetiikassa yleinen. Onnistuneen taiteen edellytys on Naukkarisen mukaan sitä, kun taide on monien mielestä vierasta ja saavuttaa jonkinlaista autonomista originaalisuutta tai luovuutta (Naukkarinen 2011, 21). Kirjassaan Naukkarinen kirjoittaa myös, että kaunis ja ruma ovat poikkeuksellisuudessaan yhtä kaukana arkisesta huomaamattomuudesta, ja juuri siksi kauneutta ei aina haluta tavoitella (Naukkarinen 2011, 32). Koin tämän ajatuksen olevan vahvasti projektini ytimessä, sillä olen tarkasti pyrkinyt valikoimaan omasta mielestäni mahdollisimman rumia paikkoja. Suuri osa kuvauskohteista oli täynnä nuhjuisia teollisia tekstuureja, muotoja ja värejä, sekä muuta romua. Koin tämän visuaalisen epäjärjestyksen kiehtovaksi poikkeuksellisuuden rakentajaksi.

Projektissani pyrin näyttämään geneerisen urheilukuvaston ohella sitä arkista puolta mitä ei yleensä näytetä. Olen tietoisesti suunnannut kamerani näyttämään kulissien niin sanottuja rumia ja arkisia puolia. Tällöin voin tavallaan kääntää urheilun tavanomaisuuden ja vaatimattomuuden vaikuttavaksi esteettiseksi teokseksi. Ehkä kaikki eivät koe kyseisiä paikkoja rumiksi, mutta niistä ainakin puuttuu urheilukuvan tarjoamaa kiiltoa ja hienoutta. Projekti ei myöskään ole suunnattu esimerkiksi urheilijoille, vaan kohderyhmänä toimii valokuvasta kiinnostuneet henkilöt.

4.8 Projekti urheilukuvan kentällä

Miten valokuvaprojektini asettuu urheilukuvan kentälle? Projektin alkuvaiheessa ajattelin luovani uudenlaista urheilukuvaa. Prosessin aikana olen kuitenkin todennut urheilukuvan olevan täysin oma genrensä, joka yleensä vastaa journalistisiin tarpeisiin. Kuvani poikkeavat vahvasti journalistisesta urheilukuvasta, ja luovat vastadiskurssia urheilukuvalle. Koen olevani enemmän dokumentaristi kuin journalisti, ja haluan päästä syvemmälle tarinankerronnallisuudessa. Kentien voisi todeta, että en luo urheilukuvaa, vaan urheiluaiheista dokumentaarista valokuvaprojektia.

Kuvissa paistaa keskeneräisyys, joka murentaa ratkaisevan hetken ihannetta. Vaikka kuvissani näkyy omanlainen ratkaiseva hetki, ne näyttävät enemmän mitä kulisseyssä oikeasti tapahtuu. Kuvat eivät siis ole urheilukuvan genren mukaisia valokuvia, eikä tuota yleisölle tarkoitettua speaktaakkelia ja hienoutta. Kuvissani korostuu usein jonkinlainen väilivaihe tai siirtymä. Kuvatavat henkilöt ovat kuvissa usein hassuissa asennoissa.

Olen itse tyytyväinen siitä, että olen lähestynyt ilmiötä, jota taiteen näkökulmasta harvoin lähestytään. Vaikka tämä projekti ei ole taloudellisesti kannattavaa, tuntuu kuin se olisi verrattavissa valokuvaukselliseen markkinaväliin.

4.9 Editointi ja kuvienkäsittely

Kuvien kuratoinnissa en kokenut hyvin suuria haasteita sen takia, koska projektin ei ole tarkoitus olla kuvankerronnallisesti hyvin viitteellinen tai käsitteellinen. Projektissa haluan hyvin suorasti vain näyttää, kuinka kummalliselta urheilun kulissit voivatkin näyttää. Tällöin tärkeiksi tekijöiksi editoinnissa nousee kuvien visuaalisuus ja kuvauskohteiden kiinnostavuus.

Monet kuvista ovat hyvin kaoottisia ja sisältävät paljon informaatiota. Pyrin usein täyttämään kuviin mahdollisimman paljon yksityiskohtia, joka näkyy esimerkiksi varastomaisissa navetoissa otetuissa kuvissa. Tällaista kaoottista näkökulmaa hainkin projektiin, sillä en tavoitellut valokuviin kiiltoa ja hienoutta. Valitsin nimenomaan kuvia, jotka ovat poikkeuksellisia ympäristön epäjärjestyksen tai kummallisuuden takia.

Aikaisemmin mainitsema rajoitettu valo sekä keinovalon käyttö osoittautui aika suureksi haasteeksi projektin aikana. Valokuvafilmin olen digitoinut Flextight filmiskannerilla, joka antaa erittäin hyvänlaatuisia skannauksia. Filmin valotuksen takia kuviin ilmestyi paljon epätoivottuja värisävyjä. Varsinkin kuvien varjoihin tuli helposti punaisia sävyjä, kun taas kirkkaissa kohdissa korostui vihreät sävyt. Monesti tuntui siltä, että kuvissa oli monia vastavärejä, joka vaikeutti kuvankäsittelyä.

Toivotun lopputuloksen saavuttamiseksi prosessin aikana korostui kuvankäsittely Photoshopissa. Värimäärittely on ollut hyvin haastavaa itselleni, mutta olen oppinut siitä hyvin paljon tämän prosessin kautta. Jotta värit näyttäytyisivät toivotun värisinä, oli tehtävä paljon paikallisia korjauksia kuvien yksityiskohtiin. Olisi ollut kiinnostavaa tehdä filminegatiiveista värivedoksia. Silloin todennäköisesti kuvankäsittelyprosessi olisi ollut hyvin erilainen. Tämän kanssa haluan tehdä kokeita tulevaisuudessa.

4.10 Teoksen viimeistely

Tässä vaiheessa projektia haluan näyttää suhteellisen pienen osan materiaalista opinnäytetyön loppuarvioinnissa. Kuvista kokoon näyttelyn, johon tulee suunnilleen kymmenen valokuvaa. Koen, että haluan toteuttaa kokonaisuuden hyvin perinteisellä tavalla, kehystetyillä valokuvilla seinällä.

Valokuvista tulostetaan eri kokoisia pigmenttivedoksia mustesuihkutulostimella, joista kaikki kuvat kehystetään. Lopputuloksessa ei tule olemaan suurta materiaalista kokeellisuutta, sillä projektin luonteena on nostaa pääasialliseksi tarkastelun kohteeksi valokuvaprojektin dokumentoiman ilmiön. Näyttelykokonaisuus tulee esille kauppakeskus Trion liiketilaan, jossa se pääsee arvioinnin kohteeksi.

Valokuvaprojekti on vielä alkuvaiheessa, ja tulen vielä jatkamaan sen työstämistä. Tässä vaiheessa lopputuloksena on perinteinen näyttely, mutta tulevaisuudessa olisi tarkoitus luoda projektista painettu julkaisu.

5.

PÄÄTÄNTÄ

Opinnäytetyöni kirjallinen osuus keskittyy itselleni tärkeään ja läheiseen aiheeseen. Olen miettinyt urheilua sen estetiikan näkökulmasta, ja se houkutteli minua kirjoittamaan laajasti taustoitusta aiheesta.

Projektin alkuvaiheessa minulla oli monia ideoita ja suuntia johon projektia olisi voinut viedä. Juha Suonpään teoksesta *Petokuvan Raadollisuus* inspiroituneena olin suunnitellut lähteväni toteuttamaan kirjallista osuutta painottaen enemmän diskurssianalyttistä lähtökohtaa. Olisin halunnut tonkia erilaisia arkistoja ja pohtia, miten urheilukuvaa tehdään ja minkälaisia vaatimuksia niillä on. Mielestäni löysin hyviä lähteitä, kuten esimerkiksi Ossi Naukkarisen kiroittama kirja *Arjen Estetiikka* toimi hyvänä tukena tutkia urheilun estetiikkaa. Olisin kuitenkin toivonut selvittäväni laajemmin urheilukuvaan liittyvää materiaalia, jotta aineisto olisi ollut kattavampaa analyysin kannalta. Aineisto olisi voinut koskea urheiluaiheisia artikkeleita, urheilun erikoislehtiä, museoita ja valokuva-arkistoja. Muita mielenkiintoisia näkökulmia projektiin olisi ollut urheilu sosiaalisessa mediassa ja urheilun mainoskuvamaailman vaikutus ihmisiin. Olisin halunnut

kirjoittaa aiheesta vielä enemmän, mutta tässä vaiheessa tutkimusta piti rajata aihetta. Projekti luo kuitenkin hyvän pohjan mahdollista jatkotutkimusta varten tulevaisuudessa.

Opinnäyteyön prosessin aikana olin Helsingin Sanomilla työharjoittelussa. Se oli hyvin intensiivinen, mutta myös antoisa harjoittelujakso. Ajankohta ei ollut ideaali opinnäytetyön prosessin kannalta, sillä päällekkäisyys vei paljon voimia omasta työskentelystä. Projektin kuvausprosessi on tämän takia vasta alkuvaiheessa. Opinnäytetyöni kirjallisessa osuudessa painottuukin taustoitus, ja prosessin kuvaus jää pienemmäksi.

Olen kevään 2024 aikana saanut työskentelyapurahan Patricia Seppälän säätiöltä projektin jatkamista varten. Säätiö on arvostettu suomalaisen dokumentaarisen valokuvan kentällä. Olen hyvin ylpeä tästä saavutuksesta, ei pelkästään rahallisen tuen takia, mutta palkinto on minulle kunnianosoitus projektini pätevyydestä. Täten voin jatkaa projektin työstämistä toden teolla. Opinnäytetyö on luonut tuotokselle hyvän lähtökohdan, josta on hyvä viedä valokuvallista työskentelyä seuraavalle tasolle. Arviointiseminaarissa toivon saavani hyvää konstruktiiivista palautetta mihin suuntaan viedä projektia, varsinkin jos haluan tehdä siitä kirjan tulevaisuudessa.

Seuraavaksi agendallani on muun muassa monia kesäaiheisia valokuvia, joita en vuodenajan takia ole voinut kuvata opinnäytetyön prosessin aikana. Monilla henkilöillä on erilaisia treenimahdollisuuksia takapihoillaan, joita he käyttävät ainoastaan kesäisin. Sitä paitsi tämän vuoden kesän aikana on Euroopan-mestaruuskilpailut Roomassa sekä olympialaiset Pariisissa. Rooman kilpailuihin olen todennäköisesti saamassa akreditoinnin, ja yritän mennä katsojana kuvaamaan olympialaisiin. Nämä ovat hyvin kiinnostavia kuvauskohteita, ja ne loisivat uusia ulottuvuuksia valokuvaprojektiin. Projektin jatkuessa haluaisin tehdä erilaisia muotokuvasarjoja, esimerkiksi kymmenottelijoista ja urheilukuvaajista.

Valitsin opinäytetyöni nimeksi Maakiintiö, joka tarkoittaa arvokisojen aluetta joka on varattu valokuvaajille. Sana kuvastaa minusta hyvin urheilukuvan ajattelutapaa, joka tuntuu olevan lukittuna rajalliseen laatikkoon.

Urheilua voisi lähestyä maakiintiön ulkopuolelta, jolloin avaisimme katseemme syvemmille tarinoille urheilusta. Tämän projektin kautta toivoisin antavani rohkaisua dokumentaristeile ja taiteellisille valokuvaajille tekemään urheiluaiheisia projekteja.

Projektin aikana olen kehittynyt paljon valokuvaajana. Olen huomannut, kuinka taustatyö ja sosiaaliset valmiuden nousevat isoon rooliin dokumentaristin työskentelyssä. Vaikka projekti on ollut itselleni jokseenkin kokeellinen, tuntuu kuitenkin siltä että se on vahistanut omaa visuaalista identiteettiäni.

Toivon projektini herättävän keskustelua urheilukuvan tuotantotavoista, ja toivon tutkimukseni osoittautuvan tärkeäksi aiheeksi valokuvauksen kentällä. Haluan projektini tekevän urheilusta kaikkine omituisuuksineen enemmän urheilun näköistä, kuin mitä genren mukainen urheilukuva tarjoaa.

Painetut lähteet:

Johanna Frigård, Kati Kivimäki, Janne Koski, Harri Heinonen, Tuukka Kaila, Taina Kinnunen, Tapio Koski. 2001. Rauma: Voltti: Taiteen ja urheilun kohtaamisia. Voltti.

Juha Suonpää. 2002. Petokuvan raadollisuus. Taideteollisen korkeakoulun julkaisusarja, osa 35. Helsinki / Espoo: Taideteollinen korkeakoulu - Medialaboratorio.

Ossi Naukkarinen. 2011. Arjen estetiikka. Aalto-yliopiston julkaisusarja. Helsinki / Espoo: Aalto ARTS Books / Aalto Yliopiston Taideteollinen korkeakoulu.

Paul Wombell, Simon Barnes. 2000. Lontoo: Phaidon Press Limited.

Tutta Runeberg. 1985. Ammatti: Lehtikuvaaja - Välähdyksiä suomalaisen lehtikuvaajan työstä 1920-luvulta 1960-luvun lopulle. Mäkelä: Kustannus-Mäkelä

Vesa Koivunen. 2013. Urheilukuvaus. Porvoo: Bookwell Oy

Suulliset lähteet:

Markku Niskanen. 2024. Kuvapäällikkö. Helsingin Sanomat. Haastattelu 26.3.2024.

Vantte Lindevall. 2024. Opettaja. LAB-Muotoiluinstituutti. Haastattelu 8.4.2024.

Kristiina Mäkelä. 2024. Kolmiloikkaaja. Haastattelu 23.3.2024.

Vesa Koivunen. 2024. Urheilukuvaaja. Vauhdin Maaailma. Haastattelu 12.4.2024.

Rio Gandara. 2024. Valokuvaaja. Helsingin Sanomat. Haastattelu 26.2.2024.

Kuvat:

Kuva 1: Nike. 2024. Asuja Yhdysvaltain olympiajoukkueelle. Viitattu 17.4.2024. Saatavissa: <https://nypost.com/2024/04/13/sports/nike-slammed-for-skimpy-team-usa-womens-track-and-field-uniforms-for-2024-paris-olympics/>

Kuva 2: Photon. 2019. Valoefektejä Dohan 2019 maailmanmestaruuskilpailuista. Viitattu 17.4.2024. Saatavissa: <https://www.vyv.ca/portfolio/2019-iaaf-world-athletics-championship-finals/>

Kuva 3: Khalifa International Stadium. 2018. Dohan Kalifan ulkostadionin ilmastointilaitteet. Viitattu 17.4.2024. Saatavissa: <https://www.stadia-magazine.com/news/khalifa-international-stadium.html>

Kuva 4: PA Photos / Lehtikuva. 1924. Paavo Nurmi. Viitattu 17.4.2024. Saatavissa: <https://seura.fi/asiat/uutuuskirja-paljastaa-juoksijalegenda-paavo-nurmi-oli-aksy/>

Kuva 5: Berliinin Olympialaiset. 1936. Nazipropagandaa. Viitattu 17.4.2024. Saatavissa: <https://www.britannica.com/event/Berlin-1936-Olympic-Games>

Kuva 6: Rāshid (Nasa) Nasretdin. 1952. Paavo Nurmi sytyttää olympiatulen. Viitattu 3.4.2024. Saatavissa: <https://historia.hel.fi/fi/media/57>

Kuva 7: Eric Risberg. 1992. Tyypillinen teleobjektiivilla kuvattu kuva. Viitattu 17.4.2024. Saatavissa: <https://www.britannica.com/biography/Carl-Lewis>

Kuva 8: Rio Gandara. 2023. Vuoden Urheilukuva 2023. Viitattu 17.4.2024. Saatavissa: <https://www.kuvajournalistit.fi/kuvajournalismikilpailu2023/>

Kuva 9: Helge Heinonen. 1962. Pentti Nikulan seiväs katkeaa kahdesta kohdasta. Viitattu 3.4.2024. Saatavissa: <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000005986597.html>

Kuva 10: Vesa Koivunen. 2011. Jääkiekkomaaliin sijoitettu remotekamera. Viitattu 17.4.2024. Saatavissa: https://www.facebook.com/vesakoivunenphotography/photos/pb.100063312812830.-2207520000/975982529108190/?type=3&locale=fi_FI

Kuva 12: Hannes Heikura. 1997. Suojuoksu, Mika Myllylä. Viitattu 15.4.2024. Saatavissa: <http://www.hannesheikura.com/lehtikuvat>

Kuva 13 & 14: Akseli Valmunen. Sarjasta Who's the Winner. Viitattu 15.4.2024. Saatavissa: <https://akselivalmunen.com/Who-s-The-Winner>

**Liite 1:
Teoskuvat**

